

**Міністерство освіти і науки України
Дніпровський державний аграрно-економічний університет
Факультет менеджменту і маркетингу
Кафедра економіки**

**ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
В ЕКЗАМЕНАЦІЙНІЙ КОМІСІЇ:**

**Завідувач кафедри,
д.е.н., проф.**

_____ **Ігор ВІНІЧЕНКО**
« ____ » _____ **2023 р.**

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
на тему: « Розвиток інноваційної діяльності підприємства та розробка
концепції підвищення її ефективності »
Освітньо-професійна програма «Економіка»
Спеціальність 051 «Економіка»
Ступінь вищої освіти: Магістр

Здобувач

Денис ЄФРЕМОВ

**Науковий керівник,
д.е.н., професор**

Оксана ГОНЧАРЕНКО

Дніпро - 2023

**ДНІПРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет: Менеджменту і маркетингу

Кафедра: Економіки

Освітньо-професійна програма: «Економіка»

Спеціальність: 051 «Економіка»

Ступінь вищої освіти: Магістр

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри,

д.е.н., проф.

_____ І.І. Вініченко

«_____» _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ

на підготовку кваліфікаційної роботи

_____ Єфремову Денису Юрійовичу _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: «Розвиток інноваційної діяльності підприємства та розробка концепції підвищення її ефективності»

керівник роботи: Гончаренко Оксана Володимирівна, д.е.н., професорка
затверджені наказом ДДАЕУ від «10» жовтня 2023 р. №3067.

2. Термін подання здобувачем роботи: 12.12.2023 року

3. Вихідні дані до роботи: Закони і законодавчі акти держави Україна, річні звіти, фінансова звітність і бухгалтерська документація «АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕТШІЛ УКРАЇНА» за 2019-2023 рр., статистична звітність, наукова література.

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) Вступ. 1. Теоретичні засади інноваційної діяльності підприємства 2. Оцінка інноваційної діяльності підприємства АТ «ДХЛ Інтернешнл Україна». 3. Концептуальне забезпечення підвищення ефективності інноваційної діяльності підприємства. Висновки та пропозиції.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень) 1. Організація інноваційного потенціалу підприємства. 2. Структурно-логічна схема методичного підходу оцінки інноваційного потенціалу підприємства. 3. Параметри глобального інноваційного індексу для України, 2020 р. 4. Динаміка інноваційного індексу України за оцінкою Блумберг, 2020-2022 рр. 5. Динаміка індексу конкурентоспроможності талантів, 2020-2022 рр. 6. Складові індексу ЄІТ, 2020 р. 7. Складові інноваційної діяльності АТ «ДХЛ Інтернешнл Україна».

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 15.02.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Термін виконання етапів роботи	Примітка
1.	Збір вихідної інформації	березень 2023 р.	виконано
2.	Підготовка теоретичного розділу	квітень - травень 2023 р.	виконано
3.	Робота над другим розділом	червень 2023 р.	виконано
4.	Робота над третім розділом	вересень 2023 р.	виконано
5.	Узагальнення висновків та пропозицій	листопад 2023 р.	виконано
6.	Оформлення дипломної роботи	грудень 2023 р.	

Здобувач

_____ (підпис)

Єфремов Д.Ю.
(прізвище та ініціали)

Науковий керівник

_____ (підпис)

Гончаренко О.В.
(прізвище та ініціали)

Реферат

Тема: «Розвиток інноваційної діяльності підприємства та розробка концепції підвищення її ефективності»

Дипломна робота магістра: складається з 81 с., 15 рис., 18 табл., 2 додатки., 46 літературних джерела.

Об'єктом дослідження процеси забезпечення та реалізації інноваційної діяльності підприємства.

Предметом дослідження є теоретичні, методичні й практичні аспекти реалізації інноваційної діяльності підприємства і розробка заходів щодо її підвищення.

Метою дослідження Метою проведеного дослідження є аналіз теоретичних положень, оцінка та розробка заходів підвищення інноваційної діяльності підприємства.

Методи дослідження. Теоретична та методична база проведеного дослідження сформована працями вітчизняних та зарубіжних вчених, які досліджували питання інноваційного розвитку господарюючих суб'єктів. Інформаційна база кваліфікаційної роботи складено з офіційних даних Державної служби статистики України; фінансової звітності та статистичної документації АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕТШІЛ УКРАЇНА».

Для вирішення поставлених завдань використовувалися методи аналізу та синтезу, а також різноманітні функціональні, графічні, та економіко-статистичні інструменти. Розглянуто сутність економічної категорії «інноваційний потенціал» та «інноваційна діяльність». Досліджено методичні підходи до оцінки інноваційної діяльності підприємства. Розкрито особливості реалізації інноваційного процесу та сучасний стан інноваційного розвитку економіки. Здійснено комплексну оцінку інноваційного потенціалу АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕТШІЛ Україна», яка виявила, що він знаходиться на середньому рівні.

Визначено шляхи підвищення ефективності інноваційної діяльності АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕСНЛ Україна», зокрема: впровадження інноваційних технологій в логістиці, впровадження системи інноваційної складової (зеленого транспорту), створення мотиваційної системи для персоналу. Обґрунтовано перспективність інвестиційної пропозиції з заміни автопарку на двигунах внутрішнього згоряння на електрокари, що дозволить підприємству АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕСНЛ Україна» підвищити свою конкурентоспроможність на ринку та забезпечити стабільний розвиток.

Наукова новизна. Найбільш вагомими результатами роботи, що мають наукову новизну, є такі:

дістали подальшого розвитку

- узагальнення ресурсного потенціалу інноваційної діяльності сучасного підприємства та обґрунтування термінологічного змісту поняття *«інноваційний потенціал підприємства»* як взаємопов'язаної системи ресурсних та креативних елементів, що в сукупності утворюють новий соціально-економічний ефект, який сприяє досягненню стратегічних цілей розвитку підприємства;

- систематизація складових та інструментарію оцінки інноваційної діяльності підприємства. Обґрунтовано переваги комплексного методу, який є найбільш об'єктивним при оцінюванні перспектив інноваційної діяльності на основі наявного інноваційного потенціалу, що дозволяє ідентифікувати поточний стан та визначити шляхи прогнозованого розвитку підприємства за допомогою інновацій;

- ідентифікація зовнішніх і внутрішніх факторів активізації інноваційної діяльності підприємства та підвищення його інноваційного потенціалу (діючі регулюючі норми, забезпеченість інноваційною інфраструктурою, стан фінансування розробників інноваційних продуктів, законодавчий захист інтелектуальної власності і патентування, існуюча бізнес-модель, якість людського капіталу);

- економічне обґрунтування резервів для активізації інноваційної діяльності і підвищення інноваційного потенціалу підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища за допомогою модернізації рухомого автопарку компанії.

Практичне значення результатів полягає в розробці пропозицій та рекомендацій з підвищення інноваційного потенціалу підприємства за допомогою реалізації інноваційного рішення з заміни автопарку на електрокари, що забезпечуватиме зростання прибутку та диверсифікацію виробничу діяльність.

КЛЮЧОВІ СЛОВА

ІННОВАЦІЙНА СФЕРА ПІДПРИЄМСТВА, ІННОВАЦІЙНА КОМПОНЕНТ, ПОТЕНЦІАЛ ІННОВАЦІЙНОСТІ, СТРУКТУРА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ, ІННОВАЦІЙНА ЕКОНОМІКА, НОВАЦІЇ, ФІНАНСОВИЙ СТАН ПІДПРИЄМСТВА, ІНВЕСТИЦІЙНИЙ ПРОЕКТ.

KEY WORDS

INNOVATION COMPONENT, POTENTIAL OF INNOVATION, STRUCTURE OF INNOVATION ACTIVITY, INNOVATION SPHERE OF ENTERPRISE, INNOVATION ECONOMIC ACTIVITY, INNOVATION, FINANCIAL STATION OF ENTERPRISE, INVESTMENT PROJECT.

ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	12
1.1 Теоретичні аспекти формування інноваційної діяльності підприємства.....	12
1.2 Методичні підходи до оцінки інноваційної діяльності підприємства.....	22
1.3. Особливості реалізації інноваційного процесу та стан інноваційного розвитку в економіці України.....	28
Висновки до першого розділу.....	33
РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА.....	35
2.1. Особливості організації та економічний аналіз діяльності підприємства АТ«ДХЛ Інтернешнл Україна».....	35
2.2. Діагностика складових інноваційного потенціалу підприємства АТ«ДХЛ Інтернешнл Україна».....	40
2.3. Оцінка зовнішніх і внутрішніх факторів та визначення їх впливу на результативність інноваційної діяльності АТ «ДХЛ Інтернешнл Україна»	46
Висновки до другого розділу.....	51
РОЗДІЛ 3 КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА....	53
3.1. Інституціональні аспекти формування інноваційної активності підприємств.....	53
3.2. Обґрунтування інвестиційного проекту модернізації автопарку «ДХЛ Інтернешнл Україна»	61
Висновки до третього розділу.....	69
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.....	71
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	74
ДОДАТКИ.....	79

ВСТУП

Актуальність проблеми. Сучасний бізнес стикається з постійними загрозами й необхідністю залучати технологічними інновації, що вимагає від підприємств постійного удосконалення та адаптації. Формування і реалізація інноваційного потенціалу дозволяє підприємствам ефективно впроваджувати нові технології та забезпечувати конкурентні переваги. В той же час, процеси глобалізації й зростання конкуренції вимагають від підприємств більш ефективних стратегій для забезпечення стійкого розвитку. Інноваційна діяльність стає ключовим фактором успіху в умовах конкурентного тиску.

Тема становлення та розвитку інноваційної економіки і формування інноваційного потенціалу національного господарства та окремих виробників є об'єктом наукових досліджень як вітчизняних, так і зарубіжних економістів., зокрема, Г.О. Швиданенко, С.М. Ілляшенка, Н.В. Краснокутської, Г. В. Савицької, А.Я. Кузнєцова, І.В., Новікової, М.Т. Пашутенкова, О.О. Денисова, О.О. Крисенко Л.І. Федулової, Л. М. Шубравської, Й. А. Шумпетера та багатьох інших.

Підкреслюючи цінність наукових досягнень дослідників, слід відзначити, що деякі конкретні аспекти вказаної проблематики потребують подальшого наукового обговорення через їх вагомість та актуальність в сучасних умовах. Виокремлюючи важливість систематизації та обґрунтування теоретичних аспектів категоріального апарату у формуванні інноваційного потенціалу та організації інноваційної діяльності, методичних підходів до оцінки інноваційного потенціалу, а також практичних заходів та інструментів для стимулювання інноваційної діяльності на мікро-, мезо- та макрорівнях, слід зазначити, що ці аспекти вимагають подальшого наукового розгляду і досліджень для їх обґрунтування та систематизації, з метою активізації інноваційних процесів. Зазначаючи, що існують проблеми як

теоретичного, так і практичного характеру, які вимагають розв'язання, це підкреслює актуальність теми для кваліфікаційної роботи та економічну значущість її для наукового результату.

Об'єктом дослідження є процес формування та реалізації інноваційної діяльності підприємства

Предметом дослідження є теоретичні, методичні й практичні аспекти реалізації інноваційної діяльності підприємства і розробка заходів щодо її підвищення.

Метою проведеного дослідження є аналіз теоретичних положень, оцінка та розробка заходів підвищення інноваційної діяльності підприємства.

Для досягнення зазначеної мети вирішені наступні **завдання**:

- узагальнено теоретичні аспекти формування й розвитку інноваційної діяльності підприємства;
- проведено систематизацію основних принципів та методичних підходів щодо оцінювання інноваційної діяльності підприємства;
- здійснено аналіз інноваційної діяльності АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕТІОНЛ Україна»;
- запропоновані заходи що посилюють інноваційну діяльність досліджуваного підприємства.

Методи дослідження: Теоретичною та методичною підґрунтями для проведення аналізу слугували дослідження вітчизняних та зарубіжних вчених у галузі інноваційного розвитку суб'єктів господарювання. Інформаційну базу кваліфікаційної роботи склали офіційні дані Державної служби статистики України, фінансова звітність та статистичні відомості від приватного підприємства "АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕТІОНЛ УКРАЇНА "

Вирішення окреслених питань було здійснено прийомами й методами аналізу та синтезу; функціональним, графічним, економіко-статистичним інструментарієм. Дані оброблялись з використанням програмного забезпечення Microsoft Excel.

Наукова новизна. Найбільш вагомими результатами роботи, що мають наукову новизну, є такі:

дістали подальшого розвитку

- узагальнення ресурсного потенціалу інноваційної діяльності сучасного підприємства та обґрунтування термінологічного змісту поняття «*інноваційний потенціал підприємства*» як взаємопов'язаної системи ресурсних та креативних елементів, що в сукупності утворюють новий соціально-економічний ефект, який сприяє досягненню стратегічних цілей розвитку підприємства;

- систематизація складових та інструментарію оцінки інвестиційної діяльності підприємства. Обґрунтовано переваги комплексного методу, який є найбільш об'єктивним при оцінюванні перспектив інноваційної діяльності на основі наявного інноваційного потенціалу, що дозволяє ідентифікувати поточний стан та визначити шляхи прогнозованого розвитку підприємства за допомогою інновацій;

- ідентифікація зовнішніх і внутрішніх факторів активізації інноваційної діяльності підприємства та підвищення його інноваційного потенціалу (діючі регулюючі норми, забезпеченість інноваційною інфраструктурою, стан фінансування розробників інноваційних продуктів, законодавчий захист інтелектуальної власності і патентування, існуюча бізнес-модель, якість людського капіталу);

- економічне обґрунтування резервів для активізації інноваційної діяльності і підвищення інноваційного потенціалу підприємства в умовах нестабільного зовнішнього середовища за допомогою модернізації рухомого автопарку компанії.

Практичне значення результатів полягає в розробці пропозицій та рекомендацій з підвищення інноваційного потенціалу підприємства за допомогою реалізації інноваційного рішення з заміни автопарку на електрокари, що забезпечуватиме зростання прибутку та диверсифікацію виробничу діяльність.

Апробація результатів дослідження. Основні результати і висновки наукових досліджень доповідались та знайшли відображення :

Статті:

1. Єфремов Д.Ю. Розвиток інноваційних форм бізнесу в національній економіці// Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету. 2023. № 1(6) С. 7-14.

Тези:

1. Єфремов Д.Ю. Теоретичні аспекти модернізації економічних систем // Молодь, наука, бізнес: традиційні й нові аспекти досліджень: тези доповідей науково-практичної конференції. (Дніпро 29.03-31.03.2023 р.) С. 60-61.

2. Yefremov D.Y. THE STATE OF SOCIAL RESPONSIBILITY OF BUSINESS UNDER THE CONDITIONS OF UKRAINE//“Linguistics and Methodology in LSP training” (до 100-річчя заснування Дніпровського державного аграрно-економічного університету): матеріали I Міжнародної науково-практичної інтернет- конференції, (13 квітня 2023 року). Дніпро: ДДАЕУ, 2023. pp. 133-134

3. Єфремов Д.Ю. ІННОВАЦІЙНІСТЬ ЯК РЕСУРС КОНКУРЕНТНОЇ ПЕРЕВАГИ // XI Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція молодих вчених і здобувачів “ЕКОНОМІЧНІ ПРОБЛЕМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ” (Дніпро 27-28 квітня 2023 р.) С.43-44

4. Єфремов Д.Ю. Інструментарій економічного аналізу в оцінці діяльності підприємств // V ВСЕУКРАЇНСЬКА СТУДЕНТСЬКА НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ «АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: ПОГЛЯД МОЛОДІ» (30 - 31 травня 2023 р. м. Одеса) С. 231-233.

Структура та обсяг дипломної роботи магістра. Кваліфікаційна робота складається з реферату, вступу, трьох розділів, сімох підрозділів, висновків та пропозицій, переліку використаних джерел, додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 81 сторінок. Перелік використаних джерел становить 46 найменувань.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Теоретичні аспекти формування інноваційного потенціалу та реалізації інноваційної діяльності підприємства

Функціонування глобальної економіки відрізняється новим етапом економічного розвитку, де ключовими компонентами є переважання знань, інтелектуальної та творчої праці, основних і поліпшуючих інновацій, досягнень науки та технологій, інформаційних систем [24, с. 35]. У нових реаліях успіх у діяльності будь-якого виробника, що виробляє товар чи надає послуги визначається можливістю створення та впровадження інновацій, які можуть стати основою його конкурентоспроможності. В залежності від напряму наукових досліджень у економічній літературі та в термінології фахівців, все більше вживаються такі концепти, як "інноваційно-економічна сфера", "креативні галузі", "інноваційна активність", "новаторство", "потенціал інновацій", "творче оточення", "економіка інформації", "галузь знань" та ін. [21, с 89].

Деякі вчені підтверджують ідентичність різних інноваційних категорій, інші, акцентують на їх дискусійній природі та відмінностях. Так, основною ознакою «інноваційної економіки» є її іманентність типу економіки, що ґрунтується на потоці інновацій у різних галузях економічної діяльності і передбачає отримання комерційного результату від впровадження нових ідей, які генерує інтелект розробників, а не матеріальна сфера виробництва чи концентрація фінансів. Водночас, термін "інноваційна діяльність" розглядається як соціально-економічні взаємовідносини, орієнтовані на використання результатів наукових розробок і проведення досліджень.

Протягом тривалого періоду поняття "інновація" і "нововведення" розглядалися як взаємозамінні. Незважаючи на відмінності в термінологічних тлумаченнях, більшість дослідників проблем інновацій погоджуються з тим,

що інновації мають такі характеристики, як новизна, широкі можливості впровадження та наявність позитивного ефекту від їх реалізації. У найширшому розумінні термін "інновації" трактується як впровадження змін (новацій) в будь-які види людської діяльності з метою підвищення ефективності. Одночасно, серед вчених сформувалися два підходи до природи формування інновацій - процесний і результативний [9, с 46].

Інноваційна теорія пройшла тривалий еволюційний шлях, відбиваючи зміни у розумінні та підходах до інновацій у галузях економіки. Три основні етапи розвитку цієї теорії можна визначити в контексті часу та емпіричних відкриттів, представлених рядом видатних економістів.

I. Етап зародження інновацій (до середини ХХ століття). На початку розвитку інноваційної теорії ключовими фігурами були економіст Джозеф Шумпетер та соціолог Томас Кантілд. У своїй роботі "Теорія економічного розвитку" (1911), Шумпетер висунув ідею про те, що інновації є основою економічного зростання. Він визначив п'ять видів інновацій: нові продукти, нові методи виробництва, відкриття нових ринків, введення нових джерел сировини та нові організаційні структури. К. Кантілд, у свою чергу, розглядав інновації як переосмислення соціально-економічної системи [41, с. 152].

II. Етап поширення системного підходу (1950-1970 роки). Даний етап в розвитку інноваційної теорії був періодом домінування підходу до інновацій як системних процесів. Видатними представниками цього напрямку були Льюїс Култер, Кеннет Арроу та Тіджоон Раппапорт. Култер в своїх працях зосередився на визначенні ролі інновацій в структурі економічної системи, розглядав їх як результат взаємодії різних елементів. К. Арроу, у своїх дослідженнях, визначив інновації як процес, який викликає непередбачувані та некеровані зміни. Він також розглядав інновації як основу для розв'язання суспільних проблем. Раппапорт розвинув ідеї системного підходу до інновацій, акцентуючи увагу на взаємодії різних частин системи та їх впливі на процес інновацій [38, с. 96].

На сучасному етапі значний внесок у розвиток інноваційної теорії внесли дослідження, зосереджені на циклічному розвитку суспільства: Й. Шумпетера, Г. Менша, М. П. Сорокіна, М. Кондратьєва, Дж. Д. Бернала, С. Кузнеця. Розвиток самої інноваційної теорії поділяється на три основні етапи. Перший (перша третина ХХ ст.), коли формуються фундаментальні теоретичні засади та положення. Онтологічний аспект цього періоду - це поширення базисних інновацій [18, с. 123].

Розробка теоретичного фундаменту, що описує інноваційний розвиток суспільного господарства належить М. Д. Кондратьєву, автору теорії «довгих хвиль». Вчений аргументував можливість швидкого подолання циклічних криз за допомогою запровадження радикальних інновацій, тобто аргументував системоутворюючу роль інновацій в економічному розвитку. Йозеф Шумпетер заклав основи системного дослідження інновацій. Він вперше дав всеосяжне визначення інновації як впровадження нового продукту, послуги, технології або процесу. Шумпетер також розрізняв новацію, нововведення та інновацію. Він вважав, що інновації є ключовим чинником економічного розвитку. Йозеф Шумпетер вважав економічний розвиток ключовим фактором динамічної економічної еволюції. Він високо цінував підприємців-інноваторів, які є рушійною силою економічних змін. Шумпетер довів, що інновації спричиняють якісні зміни в економічній динаміці, а підприємці-новатори сприяють цим змінам.

На другому етапі розвитку інноваційної теорії (охоплює II третину ХХ ст.) активізується та деталізується трансформація базових інноваційних ідей розвитку. Автор праці «Наука в історії суспільства», Дж. Д. Бернал, доводить зв'язки між науковою, технологічною й соціальною новацією на певних періодах еволюційного розвитку та заявляв, що розвиток певного етапу наукових досліджень покращує економічні активності та рівень технічного прогресу.

Важливий внесок у розвиток теорії інновацій та визначення сутності інноваційного розвитку зробили дослідження німецького вченого Герхарда

Менша. Він вивчав взаємозв'язок між темпами економічного зростання та циклічністю економіки завдяки впровадженню базових інновацій. Вчений розширив розуміння базових, удосконалюючих та квазіінновацій, а також взаємозв'язків між довгостроковими циклами в сферах ідей, винаходів, інновацій та економічної динаміки. Перехід до інноваційного розвитку, за твердженнями дослідника, починається після завершення фази депресії [43, с. 78].

Погляди Г. Менша знаходять відображення у наукових працях його наслідувачів. Так, німецький учений А. Кляйкнехт доводив, що новаторські зміни в продукції виникають на етапі депресії, тоді як інновації в процесах поширюються на підйомній фазі тривалої хвилі. З цього погляду, інноваційна діяльність може розглядатися як ключовий фактор, який забезпечує динамічні зміни у хвилюподібному характері економічної системи.

Третій етап (з середини 70-х рр. ХХ ст.) асоціюється із новим трактуванням у розумінні сутності та ролі інновацій в економічній еволюції. Ці інновації, в онтологічному аспекті, стали взаємозв'язаними із хвилею епохальних (базисних) інновацій у контексті формування постіндустріального суспільства. Інноваційний прогрес виступив ключовим вектором модернізації економіки. Проблематика взаємозв'язку інновації та економічного зростання досліджується в наукових працях Саймона Кузнеця, який розвивав наукові положення Й. Шумпетера і Дж. Бернала. Вчений аргументував, що епохальні нововведення сприяють переходу від одного історичного періоду до іншого та прискорюють темпи розвитку економіки в індустріальну добу.

Основними ознаками економічного зростання вчений визначав: поступове зростання національного доходу і здатність задовольняти різноманітні потреби; технічний прогрес, що є основою економічного зростання і його ключовою умовою; інституціональні та ідеологічні зміни, що виступають важливою складовою, реалізуючи економічний потенціал відтворення, що впроваджено в новітніх технологіях

Сучасні наукові дослідження не лише основа, але й поштовх до обґрунтування інструментарію стимулювання економічного зростання, створюючи необхідні умови для розвитку передових технологій. Значний вклад у розвиток інноваційної теорії був зроблений вченим Б. Твіссом, який розглядав інновації як процес, в ході якого винаходи та наукові ідеї отримують економічний зміст і досягають успіху за участі таких факторів, як орієнтація на ринок, відповідність цілям організації, ефективна система відбору та оцінки проєктів, а також ефективне управління проєктами та готовність організації до інновацій.[3, с. 156].

Етап поширення сучасної інноваційної теорії розпочався з 1980-х років. На поточному етапі розвитку інноваційної теорії відбувається насичення думок та концепцій завдяки внеску видатних американських вчених, серед яких У. Дж. Баумоль, К. Фрімен, Л. Соете, А.Б. Яффі, К.Р. Макконнелл, С. Л. Брю, Р.Р. Нельсон і С. Штерн. Кожен із дослідників по-різному розглядає зростання інноваційних сфер і галузей, а також аналізує їх вплив на економіку. Поза цим проведено спроби ідентифікувати фактори, що можуть активізувати інноваційний процес. Сучасний етап розвитку інноваційної теорії відзначається інтеграцією економічних, соціальних та технічних аспектів інновацій. Економісти такі, як Річард Нельсон, Сідні Гомер, та Гейл Додгсон, здійснили важливий вклад у розуміння інноваційних процесів. Нельсон ввів поняття "технологічних режимів" та "паралельних режимів", що дозволяє аналізувати динаміку технологічних змін та їх вплив на розвиток економіки. Сідні Гомер акцентує увагу на соціальних аспектах інновацій та їхньому впливі на соціокультурний розвиток. Гейл Додгсон розглядає інновації як процес еволюції, підкреслюючи важливість навчання та адаптації в системі інновацій.

На сучасному етапі інноваційної теорії велика увага приділяється вивченню взаємодії між національними інноваційними системами та глобальними викликами.

Проблематику циклічності інноваційної динаміки та розвитку інновацій вивчали такі вчені, як О. І. Анчишкін, Ю. К. Зайцев, А. А. Чухно. Кожен з дослідників зосереджував увагу на аспектах циклічних процесів у сфері інновацій, виявляючи їхні взаємозв'язки та вплив на загальний розвиток інноваційного середовища. Нові підходи до активізації інноваційної проблематики можна пов'язати із кризою світового господарства середини 70-х - початку 80-х років ХХ століття. Особливої актуальності отримала теорія технологічного укладу, де доводилось послідовне заміщення великих системних технологічно пов'язаних виробництв, які формують технологічні уклади.[2, с. 125]. Теорія технологічного укладу розглядає наступні періоди еволюції технологічних систем і їх вплив на економіку та суспільство.

Основний підхід, що описує ці періоди можна представити у вигляді таблиці (Табл1.1):

Таблиця 1.1

Еволюційні періоди технологічних систем

Періоди	Опис	Ключові ознаки
I період «Аграрний».	Класичні знаряддя та ручна праця	Аграрна система господарювання, використання ручної праці, застосування архаїчного інструментарію.
II період «Промисловий»	Масова індустріалізація	Винахід парового двигуна, поширення фабрик, використання електроенергії та створення масового виробництва.
III період «Постіндустрія»	Революція в інформаційній сфері	Процеси глобалізації, комп'ютеризація, цифровізація, подальша еволюція поділу праці.
IV період «Новітні технології»	Створення «AI», якісний стрибок у розвитку технологій.	Синтез «AI» та галузі робототехніки. Розвиток технологічної індустрії «4.0»

Пріоритетом стає динамічний розвиток в широкому спектрі галузей, а ключовою роллю наділяються нові технологічні системи в нерівноважній динаміці економічного розвитку. В якості передумови переходу від

попереднього укладу до нового виступають кластери радикалізованих інновацій, які породжують принципово нові винаходи.

Таким чином, суттєвими науковими досягненнями теоретичних досліджень у сфері інноваційного розвитку у другій половині ХХ століття стали дослідження інноваційної проблематики з теоретичного обґрунтування довгих хвиль та пов'язаних із цим базових інновацій; вплив інновацій поширюється не лише на технологічну складову економіки, але й в інші площини (науку, політичне суспільне життя, культуру); економічні процеси виробництва. На цьому етапі були розроблені і вдосконалені основні аспекти інноваційного менеджменту, практичні та інструментальні засоби, що комерціалізують нову технологію. Онтологічний фундамент що формує постіндустріальну модель економіки - це виокремлення головної ролі фактору, що інтенсифікує економіку, забезпечує швидке втілення прогресивного здобутку науки та технології [4, с. 129].

Інноваційність, виступає як властивість економіки, складається з системи організаційно-економічних взаємовідносин розвитку інновацій. Економіки здатна на всіх рівнях (макро-, мезо-, мікро-) сприяти розробці, впровадженню й дифузії інновацій (табл.1.2).

Таблиця 1.2

Структурні рівні інноваційного розвитку

Структурні рівні	Асистенція інноваціям.
Макроекономічний рівень	Створення держаний інноваційних стратегій розвитку, налагодження в регуляторній сфері політичних процесів, що активізують появу інновацій.
Мезоекономічний рівень	Кооперація галузей та фундаментальної науки, створення інноваційних парків та кластерів, розвиток регіональної інноваційної інфраструктури.
Мікроекономічний рівень	Застосування нових технологій у виробництві, системо-утворюючі процеси, що стимулюють креативність серед персоналу.

Фактор інноваційності є визначним як для соціально-економічного розвитку як окремого регіону, так і країни в цілому. Трактування терміну «інновації» забезпечує узагальнююча позиція наявних різноманітних підходів, яка пов'язує поняття інновації, перш за все, з трансформаціями в сферах якості виробу та процесу, що спрямовані на генерацію нового продукту або послуги, технології чи процесу. В той же час, визначення цього терміну повинне включати в себе умову «споживання інновації», тобто використання її в практичній площині.

Процес інноваційної діяльності складається з етапів підготовки, розробки, освоєння та контролю інновацій. Закон України «Про інноваційну діяльність» наступним чином трактує зміст поняття «інноваційна діяльність» - це «..вид діяльності, що використовує та комерціалізує результати наукових розробок та досліджень, сприяючи отриманню нового конкурентоздатного товару чи послуги» [13 с. 10].

Інноваційна діяльність розглядається як процес, що використовує результати наукових досліджень та розробок й орієнтується на їх комерціалізацію, сприяє поширенню асортименту та поліпшенню якості продукції, (або товару чи послуги). Зазначена продукція виготовляється завдяки вдосконаленню технології її виробництва, впроваджується у виробничий цикл та ефективно реалізується на внутрішніх або зовнішніх ринках (також це має відношення до інноваційно-інвестиційної діяльності)[32, с 38].

Окреслимо сутність поняття «інноваційна діяльність» розглянувши роботи зарубіжних та вітчизняних спеціалістів в цьому питанні:

- процеси, що користуються результатами наукових досліджень та розробок, результатами яких є створення або вдосконалення продукту. Реалізація таких продуктів чи послуг на ринку, впровадження в нові чи вдосконалені технологічні процеси, використання (їх) у практичній діяльності, та додаткові наукові розробки та дослідження, які можуть бути пов'язані з такими процесами, послугами, продуктами[13, с.25].

- колективна діяльність, яка забезпечує втілення науково-технічної ідеї або винаходу в практичному результаті, відповідного застосування або введення її на ринок з метою задоволення суспільних потреб в конкурентоспроможному товарі чи послугі [14, с. 163];

- вид діяльності, пов'язаної з трансформацією наукового дослідження або розробки, а також винаходу або відкриття в нові продукти або нові технологічні процеси, які імплементуються у виробничі процеси [36, с. 298].

- діяльність, що асоціюється з метаморфозою результатів наукових досліджень та конструкторської розробки в нові продукти, удосконалення технологічних процесів чи нові підходи до виконання соціальних послуг, направлена на комерціалізацію таких результатів та виходом на ринки конкурентоспроможного продукту чи товару, і являє собою невід'ємну складову виробничої діяльності підприємства [37, с. 194].

Генерування "новаторського продукту" чи "послуги, що виробляється із застосуванням інновації можливе лише при наявності "інноваційної діяльності". Формування інноваційної діяльності підприємств зумовлене впливом зовнішніх і внутрішніх факторів, які можна умовно розділити на дві категорії - зовнішні та внутрішні (рис. 1.1).

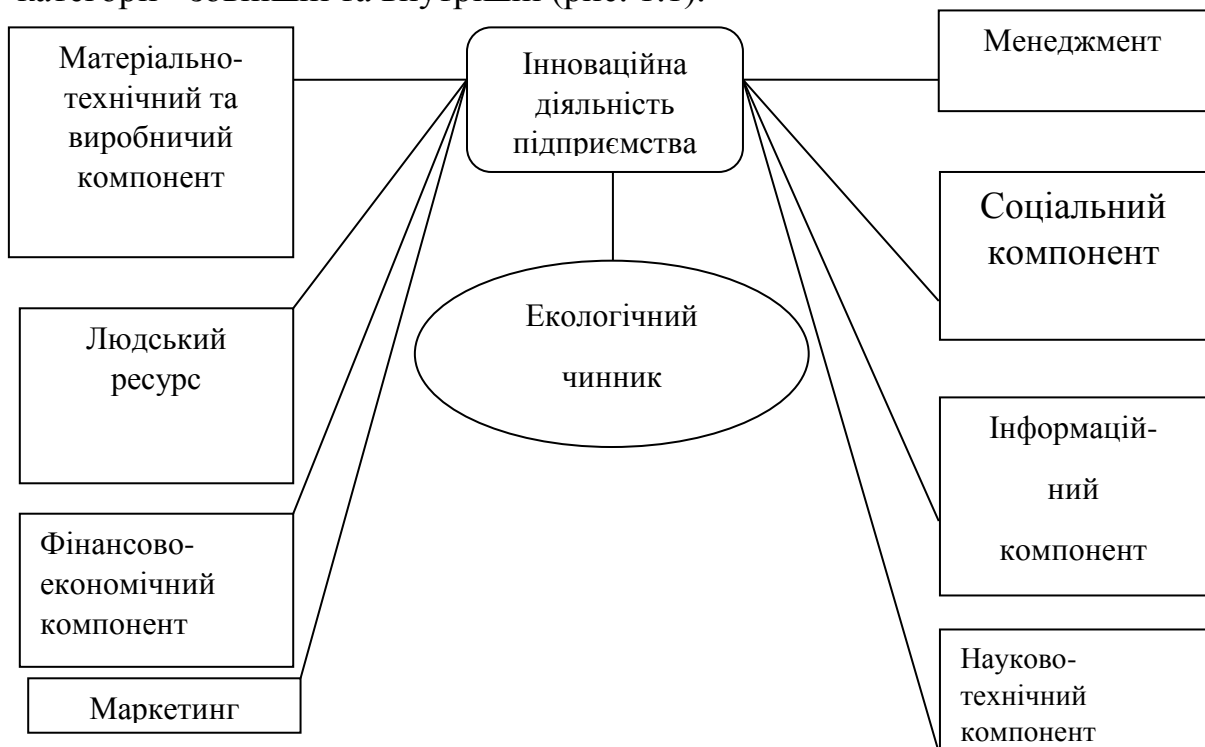

Рис. 1.1 Компонування інноваційної діяльності підприємства

Зовнішні фактори представляють собою вплив зовнішнього середовища, над яким підприємство не має повного контролю. Внутрішні фактори є об'єктом управління та коригування з боку самого підприємства. Взаємодія обох груп факторів визначає ефективність функціонування підприємства. Отже, аналіз різних підходів до розуміння сутності та передумов формування інноваційної діяльності підприємства дозволяє визначити різноманітність трактування даного поняття. За допомогою використання наявних матеріальних, наукових, фінансових, людських та інформаційних ресурсів. (Рис 1.2).

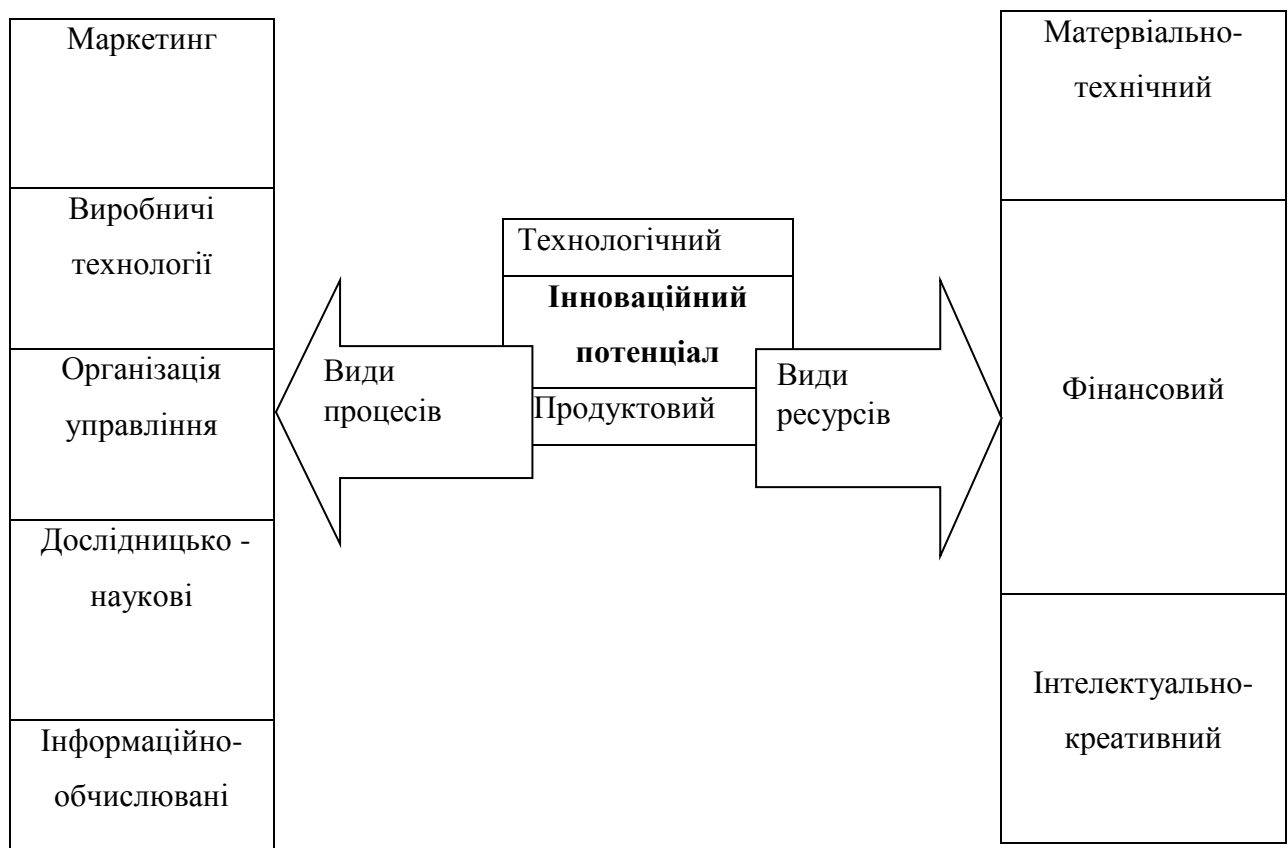

Рис. 1.2. Модель структури інноваційного потенціалу підприємства

Підсумовуючи висновки досліджень, можна стверджувати, що поняття "інноваційна діяльність підприємства" є важливою складовою для забезпечення конкурентоспроможної позиції на ринку, та охоплює готовність

і здатність підприємства впроваджувати інновації, враховуючи доступні матеріальні, фінансові, трудові та інформаційні ресурси.

1.2 Методичні підходи до оцінки інноваційної діяльності підприємства

Інновації осягають практично всі площини суспільного життя. Необхідно усвідомлювати, що в процесі створення інновацій, трансформаційна динаміка доволі висока, тому й ступінь новаторства дуже висока. І тому використання методів оцінки інноваційного потенціалу стає невід'ємною складовою удосконалення інноваційної діяльності підприємства.

Зовнішні фактори, такі як державна, структурно-організаційна, науково-технічна та маркетингова підтримка, мають визначальний вплив на інноваційну діяльність підприємства, формуючи його зовнішнє середовище та надаючи можливості для розвитку новаторських ідей та проектів [6, с. 211].

Внутрішні фактори, що включають матеріально-технічні, інформаційно-інтелектуальні, фінансові ресурси та людські ресурси, становлять основу для формування інноваційної діяльності підприємства, забезпечуючи необхідні внутрішні засоби та інструментарій для реалізації інноваційних ініціатив.

Взаємодія зовнішніх та внутрішніх факторів є важливою для досягнення цілей ефективного інноваційного розвитку. Сприятливі зовнішні умови співпраці та підтримки доповнюються внутрішніми ресурсами, що створює оптимальне середовище для інноваційного підприємства [13, с. 75].

Одна з ключових проблем при оцінці інноваційної діяльності полягає у відсутності або обмеженості кількісних даних для конкретних критеріїв виміру. Для оцінки інноваційної діяльності експерти повинні провести аналіз наступних компонентів: фінансового, кадрового, інформаційного, маркетингового, матеріально-технічного потенціалів обраного для

дослідження підприємства. Кожна складова інноваційної діяльності має свої унікальні цілі використання й розвитку, піддається впливу різних чинників і, в залежності від рівня розвитку, може бути віднесена до сильних або слабких сторін компанії [3, с. 99].

Розробляючи ефективну стратегію управління інноваційною діяльністю необхідно враховувати сукупність індикаторів, що дозволяють детермінувати позицію та характеристики складових інноваційної діяльності. Комплекс індикаторів, які рекомендуються для ґрунтовного оцінювання інноваційної діяльності компанії, повинен відповідати наступним умовам:

- враховувати показники, які відображають інноваційну діяльність у всіх її аспектах;
- забезпечити можливості порівняння використовуваних показників аналізу між різними підприємствами;
- орієнтуватися на виконання поточних та майбутніх завдань організації;
- повинна бути відповідною існуючій на підприємстві звітності;
- витрати для збору та обробки інформації відповідно до обраної системи критеріїв повинні мінімізуватися.

Проводячи аналіз показників діяльності підприємства важливо отримати комплексний показник, який дозволяє оцінити рівень інноваційної діяльності підприємства. Цей інтегральний показник окреслює можливості підприємства впроваджувати різноманітні інновації або вказує на необхідність розвитку певних аспектів його інноваційної діяльності. Надзвичайно важливим елементом для ґрунтовного аналізу інноваційної діяльності є оцінювання рівнів інноваційної активності компанії.

Цей показник представляє собою комплексний інструмент, який дозволяє отримати обґрунтовану оцінку. Перевагою такого підходу є швидкість проведення та можливість ідентифікації факторів, які потребують удосконалення. Ефективне управління інноваційною діяльністю є важливою умовою забезпечення високого рівня конкурентоспроможності. Тому володіння методами оцінки інноваційної діяльності має бути розглянуто як одна з ключових компетенцій сучасного підприємства, орієнтованого на інновації та інтенсивний розвиток.

Щоб отримати експертну інформацію та обробити її кількісними методами можна використовувати чисельно-вербальні градації, до складу яких входять ґрунтовно охарактеризовані найменування її шкал та числові значення, що їм відповідають або масиви числових значень. В експертних оцінюваннях складових інноваційного потенціалу використовується чисельно-вербальна шкала Харрінгтона.

Особливу увагу приділяють визначенню найбільш значущих критеріїв в управлінні інноваційним процесом. Низька оцінка вказує на потребу у визначенні напрямків для стимулювання розвитку інноваційної діяльності підприємства.

Серед можливих напрямків, спрямованих на активізацію інноваційної діяльності та розвиток інноваційного потенціалу у сфері послуг, можна виділити наступні :

1. Активізація інвестиційної сфери в країні, з метою збільшення обсягу інвестицій як в національні, так і міжнародні проекти у сфері науки та техніки.
2. Забезпечення впровадження науково-технічних розробок як ключового етапу інноваційного процесу.
3. Створення ефективного механізму відбору інноваційних проектів для подальшої реалізації.

4. Розвиток інфраструктури для інноваційної діяльності, що включає створення технополісів, технопарків, "інкубаторів" для середнього та малого бізнесу, а також консалтингових фірм тощо.

Мета аналізу показників макросередовища, що мають безпосередній вплив на реалізацію інноваційної діяльності, може бути досягнута при використанні SWOT-аналізу. Цей інструмент використовується для комплексного оцінювання ситуації та обґрунтування стратегічних рішень. SWOT-аналіз сприяє оцінці реального інноваційного ресурсу, який можна використовувати для вирішення економічних проблем. Він допомагає виявити негативні впливи наявних факторів та перешкоди, що виникають у процесі діяльності.

Цей метод дозволяє сфокусуватися на критичних проблемах, перспективних напрямках і можливостях впливу на ситуацію з метою покращення цілей та результатів. SWOT-аналіз ефективності використання інноваційного потенціалу можна проводити за структурою, представленою на рисунку 1.3.

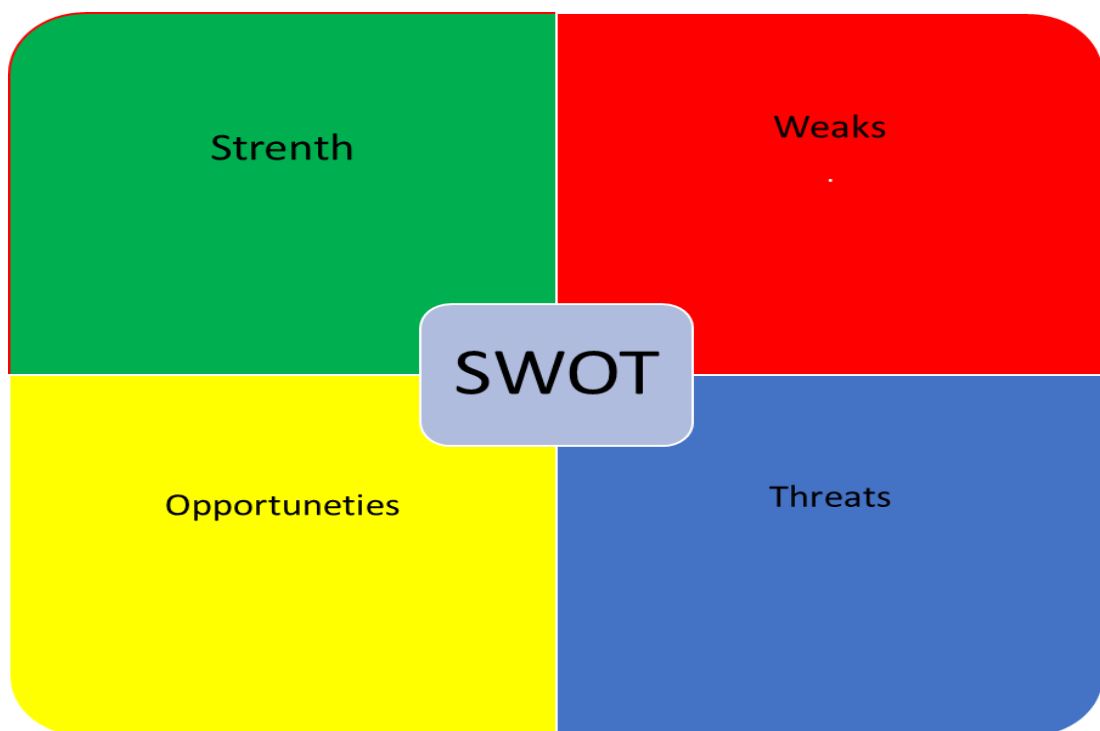

Рисунок 1.3 SWOT- таблиця, що аналізує інноваційний потенціал компанії

Перетин полів "Strength / Opportunities " являє собою найбільш позитивний сценарій розвитку інноваційної діяльності, тому що він не вимагає значних модифікацій у показниках потенціалу.

Межі перетину полів " Strength /Weaks " демонструють показники, що мають негативний вплив щодо реалізації СИЛЬНИХ складових інноваційного потенціалу підприємства. Такий стан речей вимагає від компанії віднайти шляхи для підтримки існуючих сильних аспектів інноваційного потенціалу.

Межі перетину полів «Weaks / Opportunities» - окреслюють вплив зовнішнього середовища на інноваційний клімат підприємства. У такому випадку важливо, щоб підприємство реалізувало заходи, спрямовані на зміцнення його інноваційного потенціалу.

Межі перетину полів «Weaks / Threats » є логічним відображенням найгіршого сценарію для підприємств, тому що вимагають відносного покращення інноваційного потенціалу для підприємства, фундаментальних змін [16].

Переваги SWOT аналізу:

- Простота в проведенні та використанні даних. Не потрібно залучати додаткових фахівців, користатись складним обчисленнями чи коштовними маркетинговим процедурами.
- Метод є доступним, дозволяє аналізувати стан підприємства на ринку та мікроекономічні показники.
- Універсальний. Не залежить від виду економічної діяльності або зайнятої частки ринку.
- SWOT-аналіз компанії може бути використаний, як універсальний інструмент маркетингу.
- Дозволяє системно аналізувати ситуацію. Враховує всі фактори впливу на компанію та узагальнює і встановлює відповідність між доволі диференційованими типами даних.

На основі проведеного аналізу методичних підходів можна запропонувати узагальнену схему проведення оцінки інноваційної діяльності підприємства (рис. 1.4).

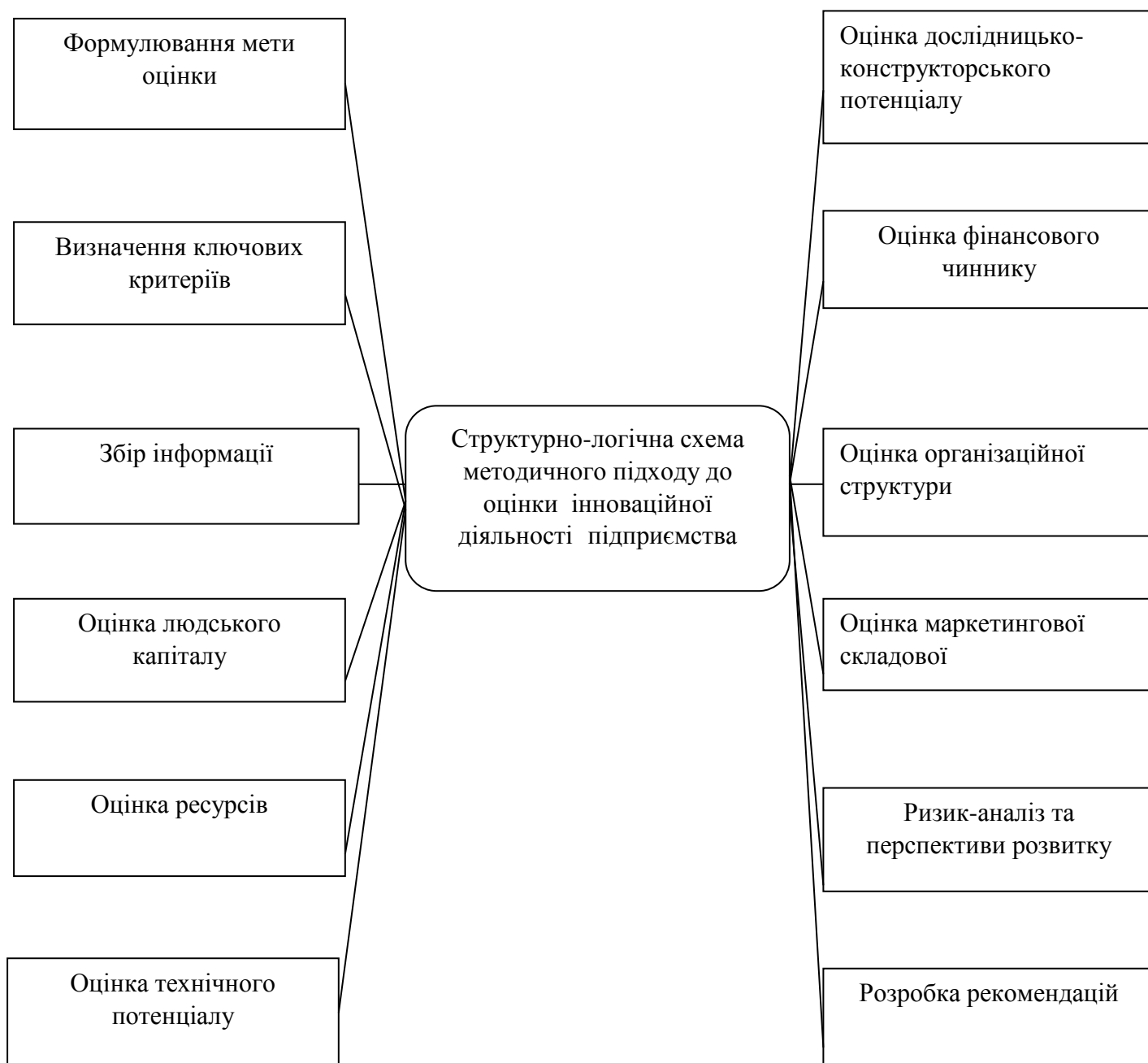

Рис. 1.4 - Алгоритм оцінки інноваційної діяльності підприємства

Відтак, в процесі оцінювання інноваційної діяльності підприємств можна використовувати диференційовані методи оцінювання, що може

поєднувати в собі різні механізми. Широка варіативність підходів надійно досліджує інноваційну діяльність підприємства та ефективність її реалізації.

1.3. Особливості реалізації інноваційного процесу та стан інноваційного розвитку в економіці України

Результативність реалізації інновацій в національній економіці залежать від еволюційних та інституціональних обмежень. Зміна глобального економічного простору та світової економіки обмежують розвиток інновацій. Важливими є наступні детермінанти: трансформація та удосконалення моделей інноваційного процесу; конфігурація та наявність певних аспектів взаємовідносин між урядовими рівнями та суб'єктами національної економіки вплив політичних та соціальних чинників на національну економіку; онтологічні аспекти розбудови фіскальної системи; ступінь інноваційності господарської системи та бізнес-орієнтованих стратегій; прогрес розвитку мережевої об'єднуючої структури;

Впровадження інноваційного розвитку має особливі еволюційні обмеження, які впливають на національні господарства, вони обумовлюються наявністю факторів, які формуються базовими інститутами економіки та можуть відігравати обмежуючу або стимулюючу роль у розвитку інновацій.

Наявність мовних, культурних, ментальних факторів, коливання курсу грошових одиниць, військові конфлікти, сталість та погана керованість менеджментом, бюрократична та корупційна складові.

Взаємо-посилююче з'єднання інституціональних і еволюційних процесів, формування обмежень визначають прогрес інноваційних явищ. Опосередкованим підтвердженням, що впливає на інституціональні та онтологічні чинники, стосовно розвитку інноваційних засад економіки, виступають індикатори інтегральних індексів, що можуть бути визначені як складові та результати дії формалізованої інституціональної норми.

Значення, що дозволяють порівнювати інноваційні рейтинги та їх прогрес вказує на неефективні регулюючі інструменти та управлінські впливи і стан відсутності значних змін, що розвивають та активізують інноваційну діяльність, як владним шляхом, так і бізнесів інноваційного типу.

Національне господарство має інноваційні переваги спостерігаються у сферах персоналу, структурованих систем вищої освіти та наукових розробках, висновках наукових експертиз.

Аналітика міжнародної інноваційної активності свідчить про зниження її інтенсивності у 2018-2020 роках за даними Індексу інновацій Bloomberg, Глобального індексу конкурентоспроможності. У той же час, відносне покращення показників Глобального інноваційного індексу та певна стабільність за даними Європейського інноваційного табло свідчать про збереження тренду на інноваційний розвиток світової економіки [25, с.4-5]. Значення глобального індексу свідчить, що розвиток інноваційної діяльності гальмується незначними витратами на фундаментальні дослідження та розробки, низькою привабливістю наукової сфери для молодих науковців, зменшенням кількості науковців та наукових установ, слабкою розвиненістю інноваційної інфраструктури, відсутністю фінансової підтримки інноваційного виробника, низьким рівнем захисту інтелектуального права, експортом, структура якого має низьку частку високих технологій, низькою активністю в сфері патентування,

Згідно даних за 2020 рік, що визначають світовий інноваційний індекс національна економіка піднялась на кілька пунктів. Найактивнішими складовими інновації відображених в рисунку 1.4, є наявність людського капіталу (39) та наукова й технологічна продуктивність (26). Найгірша оцінка в наступних чинників: розвиток ринку (97), інфраструктури (91), складність реалізації бізнес-моделей (50), інституцій (49) (рис. 1.5).

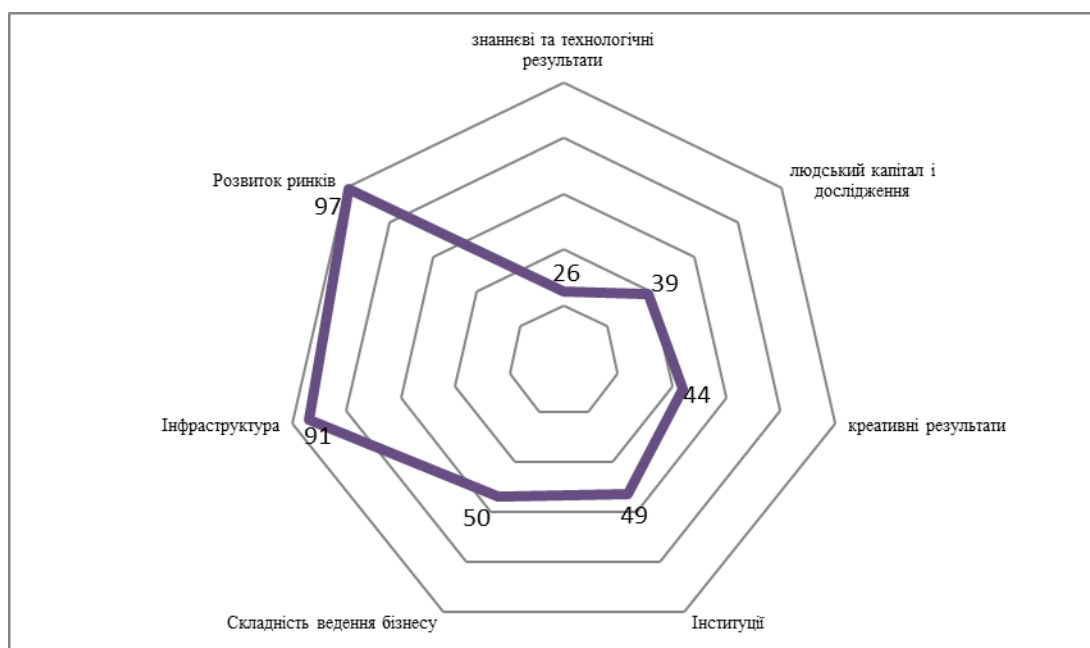

Рис. 1.5 Індикатори глобального інноваційного показника для України, на період 2020 р.

Обчислення компонентів індексу інноваційного розвитку компанії Блумберг за період 2020 року, резюмував 56 позицію національної економіки серед шести десятків держав (позиція 46 в 2018 р., позиція 53 в 2019 р.).

Низька активність інноваційного процесу обумовлюється невисокою динамікою фундаментальних досліджень, недостатньою концентрацією вчених та дослідницької бази, якістю вищої освіти та стриманим розвитком показників патентування (рис. 1.6); відносне поживлення сектору інноваційної активності пов'язане зі зростаючою продуктивністю та кількісною часткою виробників, що орієнтовані на створення інноваційних товарів, та з процесом, що підвищує питому вагу доданої вартості.

Шляхом агрегації даних по 132 країнам, згенеровано дані інтегрального показнику «глобальний індекс - конкурентоспроможність талантів». Згідно цього індексу, рейтинг економіки України відповідає 66-му місцю (дані на кінець періоду).

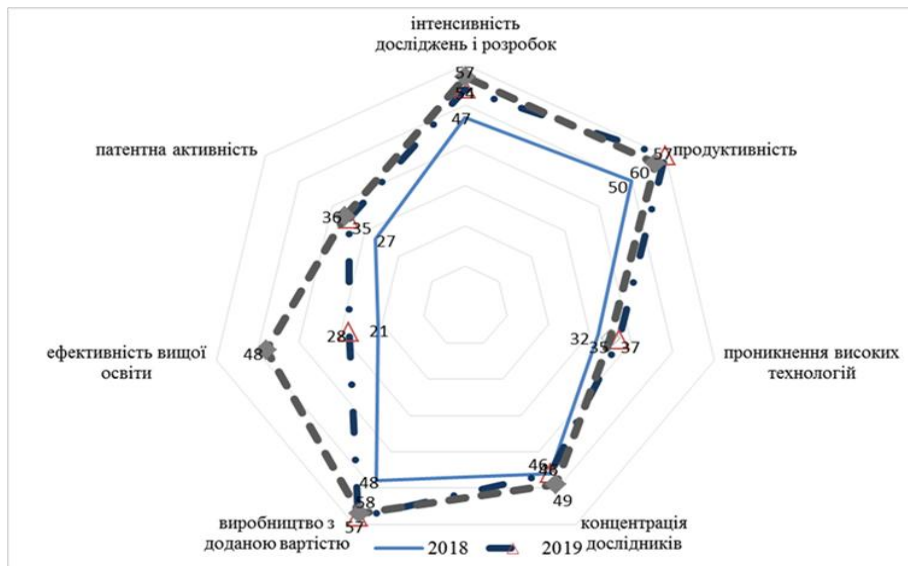

Рис. 1.6 Інноваційний індекс України за оцінкою Блумберг, 2018/2019/2020 рр.

Перспективи розширення інноваційної активності експерти пов'язують із зростанням продуктивності та частки інноваційних суб'єктів економіки, зростанням величини доданої вартості. За вибіркою, сформовано із 132 країн визначене інтегральне значення показника глобального індексу конкурентоспроможності талантів. Національна економіка отримала 66 місце (погіршення відносно до попередніх років). Погіршення обумовлене низькими рівнями можливостями й здатністю утримувати таланти і розвивати виробничі навички працівників. Поліпшення конкурентоспроможності талантів стикається з викликами, такими як недостатня спроможність утримувати таланти та розвивати виробничі навички працівників (див. рис. 1.7).

Зокрема, відзначається нестабільність у складовій "глобальні знання", де відбулося зниження на 9 пунктів. Такий стан асоціюють із зменшенням експортної частки послуг та товарів, склад яких має значний відсоток доданої вартості, а також із зменшенням кількості наукових працівників.

Співставлення інноваційних можливостей європейських країн згідно даних інноваційної панелі вказує на те, що у 2020 році економіка України визначається як "slow innovator" (аутсайдер).

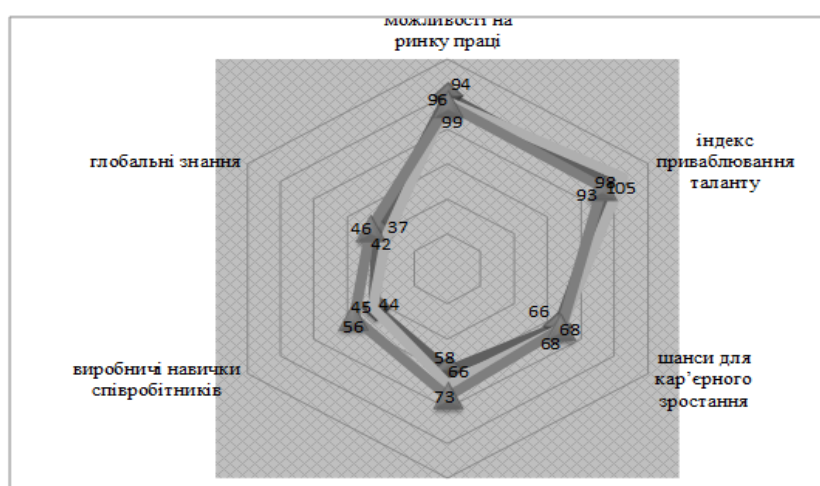

Рис. 1.7 Динаміка індексу конкурентоспроможності талантів, 2018-2020 рр.

Серед проблем виділяються нестача ресурсів для інноваційної діяльності, неефективність державної підтримки, низька привабливість і продуктивність системи досліджень, а також обмежені інтелектуальні активи (рис. 1.8).

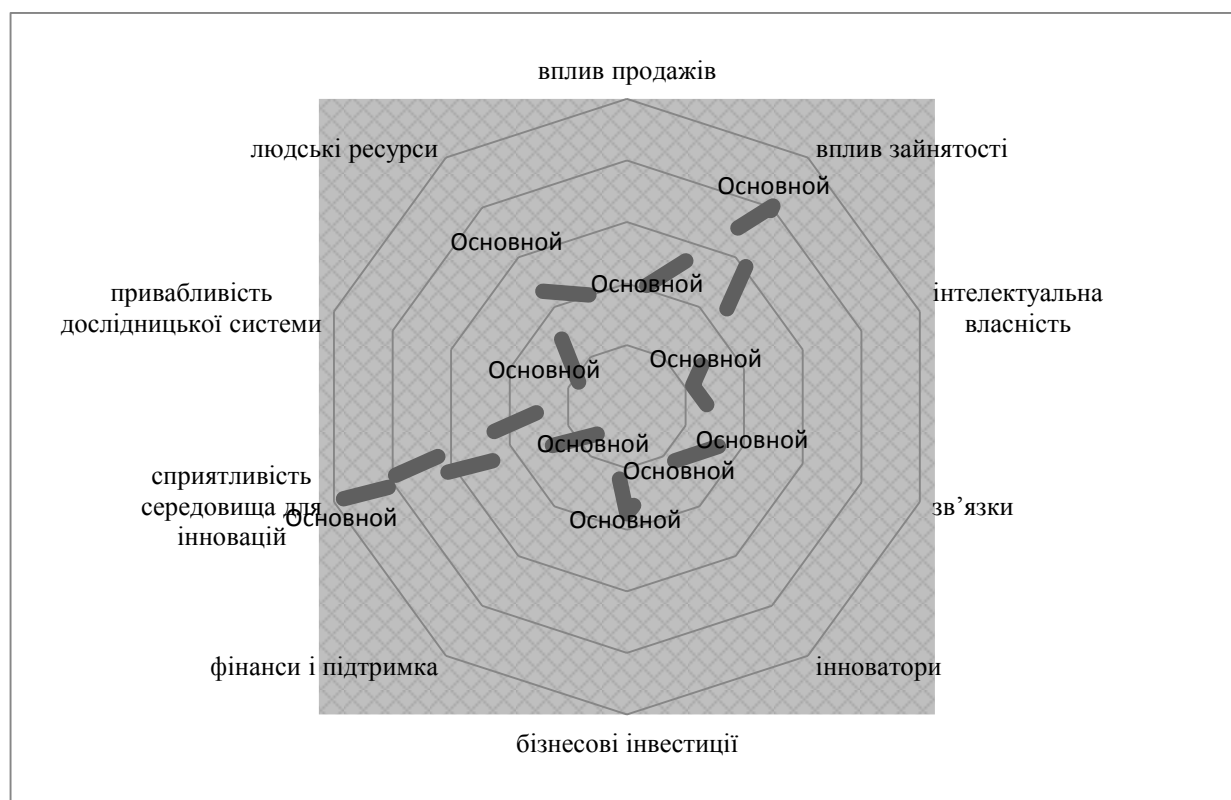

Рис. 1.8 Складові індексу ЄІТ, 2020 р.

Розгляд складових і параметрів індексу вказує, що національна економіка отримала низькі показники щодо створення інфраструктурних кластерів інноваційності та відсутності кредитного ресурсу для представників приватного бізнесу. Оцінка цих критеріїв підтверджує негативний сценарій для інноваційного розвитку та фінансування підприємництва [25, с.10].

Порівняльний аналіз інноваційної активності макrorівня й вивчення факторів інституціонального забезпечення економічної динаміки, вказує на проблеми, пов'язані з інституціональним регулюванням та мотивуванням інноваційного розвитку в економіці. Серед них варто виділити неефективність державних інституцій та регуляторної політики, негативне інноваційне середовище (сформоване базовими інститутами), відсутність належної інноваційної інфраструктури, обмеженість інституційного забезпечення та фінансової підтримки виробників-інноваторів, відсутність захисту права інтелектуальної власності та невеликий відсоток патентування в інноваційних процесах.

Висновки до першого розділу

1. Встановлено, що термін *«інноваційна діяльність підприємства»* є дискусійним, і, дослідники не мають єдиної точки зору щодо його визначення. Більшість експертів визначають його як реалізацію наявної сукупності матеріальних, фінансових, наукових, інтелектуальних, інформаційних та кадрових ресурсів, необхідних для здійснення інноваційної діяльності підприємства. Однак, таке визначення не в повній мірі розкриває сутність змісту інноваційного діяльності, оскільки воно відображає лише наявність ресурсів, а не здатність підприємства їх використовувати.

2. В найширшому сенсі *«Інноваційна діяльність підприємства»* - це здатність підприємства розробляти та впроваджувати інновації. Це включає в

себе матеріальні, науково-технічні, інформаційні, фінансові та кадрові ресурси й можливості, що детермінують ступінь спроможності підприємства продукувати інноваційні проекти. Інноваційна діяльність підприємства є важливим фактором його конкурентоспроможності.

3. Систематизовані складові та інструментарій оцінки інвестиційної діяльності підприємства. Обґрунтовані переваги комплексного методу, який є найбільш об'єктивним при оцінюванні перспектив інноваційної діяльності на основі наявного інноваційного потенціалу, що дозволяє ідентифікувати поточний стан та визначити шляхи прогнозованого розвитку підприємства за допомогою інновацій.

РОЗДІЛ 2 ОЦІНКА ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1. Особливості організації та економічний аналіз діяльності підприємства АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕТІОНЛ Україна»

Компанія АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕТІОНЛ Україна» зареєстрована на території України в 1994 р. в м. Києві. В м. Дніпрі відкрита Дніпровська філія АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕТІОНЛ Україна», крім того в країні діють ще дві філії в м. Львів і м. Харків. Діючі в країні філії підпорядковані головному центру (офісу). Основну функцію управління виконує Корпоративний центр. Всі представництва в Україні є структурними підрозділами мережі фірм Deutsche Post DHL.

Автотранспортне підприємство займається різними видами діяльності у сфері транспорту (автомобільного, авіаційного), транспортне оброблення вантажів, поштова та кур'єрська діяльність, інша професійна, наукова та технічна діяльність, надання інших допоміжних комерційних послуг, тощо. Статутний фонд компанії (більше 9,0 млн. грн.) розподілений на прості акції, номінальна вартість якої близько 96 тис. грн. Отже, DHL надає розширений перелік послуг та інноваційних рішень з вантажоперевезень та кореспонденції, що задовольняють потреби клієнтів, кожного індивідуально.

Компанія і її філії це фахівці з перевезення вантажними автомобілями, що забезпечують необхідну надійність вантажу. Фірма забезпечує високоякісне транспортування, зокрема:

1. стандартні послуги: перевезень з повним (FTL), частковим (PTL) та неповним (LTL) завантаженням транспортного засобу;
2. перевезень із контролем температур та високим рівнем захисту.

Дніпровська філія АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕТІОНЛ Україна» займається проведенням основної діяльності, це перевезення вантажів, кур'єрська

доставка. Відповідно до здійснюваної діяльності в філії сформувалася відповідна структура управління.

В АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕСНЛ Україна» станом на кінець 2023 року працює 13 осіб, з них управлінський персонал (менеджери) різних рівнів складають 6 осіб. Зазначена кількість осіб в колективі була й на початок 2020 року і за весь період досліджень. Структура управління філії зобразимо на схемі 2.1.

Рис. 2.1 Структура управління в АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕСНЛ Україна»

В штатному складі також є двоє службовців і п'ять водіїв. Персонал фірми оптимально укомплектований і сформований у відповідності до наявного матеріально-технічного складу підприємства.

Акціонерне товариство має у складі приміщення: гараж, офісне приміщення та автомобільний парк. Склад, динаміка автотранспортного парку та обсяг виконаних робіт відобразимо в табл. 2.1. В акціонерному товаристві загальна кількість транспортних засобів зросла на 12,5% в 2021 році за рахунок придбання мікроавтобуса для здійснення перевезень вантажів.

Таблиця 2.1

Склад і динаміка автотранспортного парку підприємства

Показник	2020	2021	2022	2022 до 2020, %
Загальна кількість транспортних засобів, од	8	9	9	112,5
напіввантажні автомобілі	5	5	5	100,0
мікроавтобуси	1	2	2	200,0
легкові автомобілі	2	2	2	100,0
Перевезено вантажів, тис. т.	17,8	16,4	9,9	55,6
Вантажообіг, тис. т/км	2995,6	2015,9	1715,6	57,3

В 2022 р. нових об'єктів транспортних засобів не було придбано, оскільки перші пів року підприємство майже не здійснювало перевезень, відповідно потреби у нових активах основних засобів не виникало. Відповідно в структурі транспортних засобів 77,8% займали об'єкти з надання вантажоперевезень і лише 22,2% це автомобілі адміністрації.

Графічно динаміку технічних засобів простежимо на рис. 2.2.

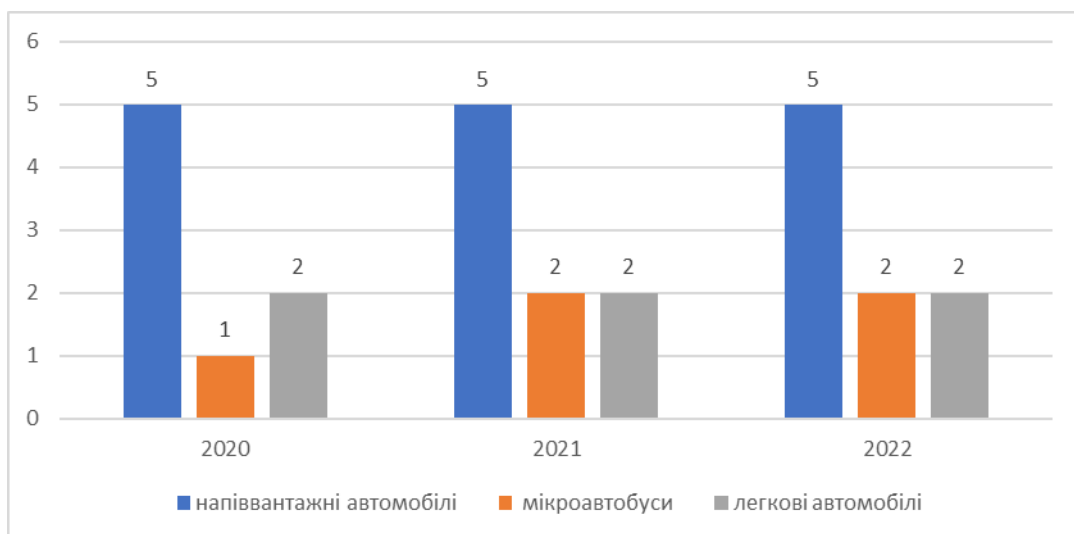

Рис. 2.2 Динаміка технічних засобів в автотранспортному підприємстві, одиниць

Відповідні зміни в роботі товариства в 2022 році пов'язані з початком військових дій, що виявилися у кількісному зменшенні обсягів перевезення вантажів на 44,4%, що відповідно відобразилось і на ефективності використання основних і оборотних засобів підприємства.

В табл. 2.2 подано показники забезпеченості і ефективності використання виробничих активів (основних і оборотних) в акціонерному товаристві. Автотранспортне підприємство отримує доходи у вигляді виручки від наданих послуг. Отримані в табл. 2.2 результати ефективності і забезпеченості виробничим капіталом показали спадну тенденцію показників за результатами роботи 2022 року. Вартість основних засобів зросла в 2021 році, зокрема за рахунок придбання мікроавтобуса та капітального ремонту складських приміщень, що вплинуло на зростання показника фондоозброєності на 11,4% при незмінній чисельності штатних працівників.

Таблиця 2.2

Забезпеченість та ефективність використання матеріальних ресурсів

Показники	2020	2021	2022	2022 до 2020, %
Вартість основних засобів, тис. грн.	10757,82	12004,5	11985,4	111,4
Вартість оборотних засобів, тис. грн.	7356,9	8126,2	6125,9	83,3
Вартість виробничого капіталу, тис. грн.	18114,72	20130,7	18111,3	94,5
Виручка від наданих послуг, тис. грн.	21569,2	23562,2	14506,8	67,3
Фондовіддача	2,0	1,96	1,21	60,5
Фондомісткість	0,50	0,51	0,83	165,3
Фондоозброєність	827,5	923,4	922,0	111,4
Коефіцієнт оборненості оборотних фондів	2,93	2,90	2,36	80,5
Тривалість обороту оборотних фондів, днів	123	124	153	124,0
Рентабельність виробничого капіталу, %	6,5	9,3	0,9	-5,6

Однак ефективність використання основних засобів знизилася на 39,5%, цю ситуацію спричинило зменшення доходів від надання послуг на 32,7%. В 2022 році були зафіксовані простоя техніки і відсутність перевезень в першому півріччі. Відповідно ефективність використання оборотних засобів зменшилася. Так, за 2020 і 2021 роки підприємство мало обертання цих активів майже тричі на рік, тоді як в 2022 році цей показник зменшився

до двох повних оборотів. Ефективність використання цих активів на підприємстві зменшилася на 5,6 відсоткових пункти.

Зазначені обставини вплинули на показники економічної ефективності послуг вантажоперевезень в цілому по підприємству, тобто на ефективність діяльності в цілому (табл. 2.3). Дніпровська філія АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕСНЛ Україна» здійснювала перевезення вантажів, надавала кур'єрські послуги на ефективній основі.

Таблиця 2.3

**Економічна ефективність послуг перевезень Дніпровської філії АТ
«ДХЛ ІНТЕРНЕСНЛ Україна»**

Показник	2020	2021	2022	2022 до 2020, %
Кількість працівників, осіб	13	13	13	100,0
Виручка від наданих послуг, тис. грн.	21569,2	23562,2	14506,8	67,3
Продуктивність основного капіталу, грн.	2,0	1,96	1,21	60,5
Продуктивність праці, тис. грн.	1659,2	1812,5	1115,9	67,3
Прибуток – всього, тис. грн.	1169,8	1869,5	156,2	13,3
в т.ч. на:				
- одного працівника	90,0	143,8	12,0	13,4
- один тонно-кілометр	0,40	0,93	0,1	25,0
Рівень рентабельності, %	5,7	8,6	1,1	-4,6
Рентабельність продаж, %	5,4	7,9	1,1	-4,3

Результати роботи філії в 2021 р. за показниками ефективності були найвищими, рівень рентабельності склав 8,6%. Самі нижчі результати фірма мала в 2022 р., що було пов'язане з зовнішнім середовищем і неможливістю проведення діяльності. Зниження ефективності відбулося за всією діяльністю філії на 4,6 в.п. Використання праці персоналу фірми з 2020 по 2022 рр. знизилася на 32,7%, зміни пов'язані зменшенням виручки на ту ж величину – 32,7%, тоді як кількість працівників не змінилася за цей період. Прибуток в розрахунку на одного працівника знизився в 7,5 разів, що підтверджують розраховані криві тренду (рис. 2.3).

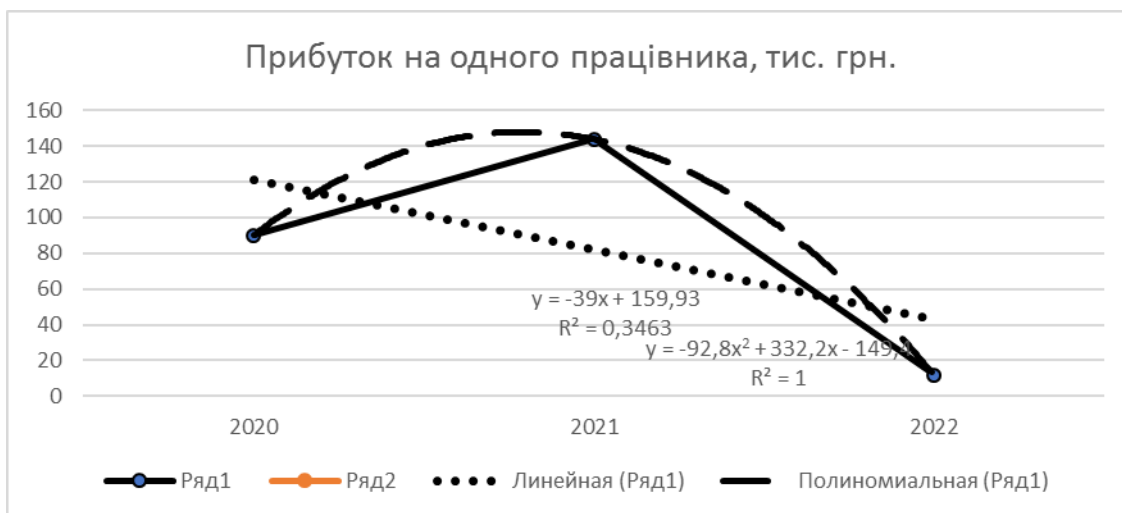

Рис. 2.3 Аналітичне вирівнювання прибутку на одного працівника в АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕСНЛ Україна»

Криві лінійного і поліноміального трендів засвідчують зниження показника ефективності діяльності в розрахунку на одного працівника. За другим трендом (поліноміальним) темп зниження кожного року складає 92,8 тис. грн.

Підсумовуючі основні показники діяльності Дніпровської філії АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕСНЛ Україна» можна зазначити його прибуткові показники діяльності і умовно стабільний економічний стан за період 2020-2022 р, навіть враховуючи війну. Враховуючи фактичний стан діяльності філії проведемо діагностику його інноваційного потенціалу.

2.2. Діагностика складових інноваційного потенціалу підприємства «ДХЛ Інтернешнл Україна»

Дніпровська філія АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕСНЛ Україна» виходячи з основної ідеї компанії використовує ресурси реалізуючи свою місію – забезпечення інноваційних рішень з перевезень вантажів та кореспонденції, що задовольняють потреби клієнтів, кожного індивідуально. Об'єднання ресурсів – капіталу, персоналу, інноваційних технологій, цифровізації -

дозволяє досягти гнучкості надання послуг, оптимізувати рівень обслуговування споживачів (клієнтів) та знизити собівартість.

Компанія є багатоструктурною, складною системою, основою діяльності якої є послуги. Щоб «вихід» системи був максимальним, у філії, як вхідні ресурси, так і такі внутрішні процеси як виробничо-технологічні, організаційно-управлінські, що характеризують інноваційний потенціал, повинні бути оптимізованими. Для виявлення рівня оптимальності ресурсного забезпечення необхідний об'єктивний інструмент вимірювання. Вибір переліку показників, що оцінюють зазначені процеси, здійснюється з урахуванням особливостей діяльності фірми і вимог клієнтів до нього. Для автотранспортного підприємства з високим конкурентним потенціалом, а для Дніпровська філія АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕТШІЛ Україна» основним конкурентом виступає «Нова пошта» і частково «Укрпошта», якісними характеристиками виступають:

1. Сучасний парк рухомого складу і виробничо-технічна база, здатні працювати з мінімальними витратами, у встановлені терміни, готові ефективно виконувати перевезення по широкому спектру замовлень.

2. Адаптивна, орієнтована на маркетинг система забезпечення якості послуг.

3. Розвинена, орієнтована на інновації, служба маркетингу та логістики.

4. Висококваліфікований і безперервно підвищуючий рівень освіти персонал.

5. Розгалужена система прийому замовлень, пошуку клієнтів і надання широкого спектру транспортних послуг на інноваційних основах.

6. Постійне поліпшення показників фінансово-господарської діяльності.

7. Наявність власних фінансових коштів для розвитку, і можливість залучення їх із зовні.

8. Компетентний, активний менеджмент, мотивований на забезпечення конкурентоспроможності організації. Цей перелік може бути розширений або звужений виходячи з ситуації на ринку.

Визначення інноваційного потенціалу побудуємо на наступних групах показників: технічної експлуатації; фінансово-господарській діяльності; системи менеджменту якості; розвитку; персоналу і соціального розвитку; рівні управління. У кожній групі виділені прямі і зворотні показники. Для прямих показників зі збільшенням значень інноваційний потенціал підвищується, а для зворотних - знижується.

В табл. 2.4 розглянемо першу групу показників – технічної експлуатації транспортних засобів в Дніпровській філії АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕСНЛ Україна» за 2020-2022 рр.

Таблиця 2.4

Динаміка показників технічної експлуатації

Показник	2020	2021	2022	2022 до 2020, %
Коефіцієнт технічної готовності	0,87	0,95	0,91	104,6
Середній строк експлуатації ТЗ	5,8	4,7	5,8	100
Знос рухомого складу, %	25,2	19,0	19,6	-5,6
Вартість основних засобів, тис. грн.	10757,82	12004,5	11985,4	111,4
Фондовіддача	2,0	1,96	1,21	60,5
Несвоєчасність проведення технічного обслуговування, %	8,4	1,2	-	-
Кількість дорожньо-транспортних пригод на період, пов'язаних з компанією	1	-	-	-
Середній стаж водіїв, років	8,5	9,5	9,1	107,1
Середньорічний пробіг автомобіля, тис. км	85,6	115,4	46,8	54,7

Технічні характеристики транспортних засобів і обслуговуючого персоналу акціонерного товариства добрий. Середній стаж водії зріс на 7,1%, що можна охарактеризувати як залучення молодих високопрофесійних працівників з наявним стажем роботи. Підтверджує це і показник кількості ДТП, вчинених працівниками фірми, вони відсутні в 2021 і 2022 р, що свідчить про професіоналізм і дбайливе ставлення працівників до

виконуваних функцій. Технічний стан (ступінь придатності) автомобілів є високим, і зріс суттєво в 2021 р. за рахунок придбання нового транспортного засобу. Коефіцієнт технічної готовності високий, що характеризує своєчасність виконання кур'єрських послуг перевезень вантажів. Оскільки технічне обслуговування здійснюється в сервісному центрі компанії, проведення технічного обслуговування в 2022 році відбувалося в повному обсязі і своєчасно.

Друга група характеризує результати фінансово-господарської діяльності, тенденції їх змін розрахуємо і відобразимо в табл. 2.5. Дніпровська філія здійснювала перевезення ефективно. Свідчить про це динаміка показників прибутку.

Таблиця 2.5

Динаміка показників фінансово-господарської діяльності

Показник	2020	2021	2022	2022 до 2020, %
Обсяг перевезення вантажів, тис. т	17,8	16,4	9,9	55,6
Вантажообіг, тис. т-км	2995,6	2015,9	1715,6	57,3
Виручка від перевезень, тис. грн.	21569,2	23562,2	14506,8	67,3
Виконання плану перевезень на договірній основі, %	99,8	100,0	64,8	-35,0
Число постійно обслуговуваних організацій	18	25	17	94,4
Чистий прибуток організації, тис. грн.	1169,8	1869,5	156,2	13,3
Рентабельність перевезень, %	5,7	8,6	1,1	-4,6
Середній обсяг перевезень на один автомобіль, тис. т.	2,97	2,34	1,41	47,6
Забезпеченість власними оборотними коштами	0,64	0,78	0,59	92,2
Частка міжнародних перевезень у загальному обсязі, %	15,6	28,2	35,2	+19,6
Частка фірми на ринку перевезень по регіону, %	8,9	14,3	7,1	-1,8

Рентабельність перевезень мала позитивне значення, однак в 2022 р. була знижена до рівня 1,1%. Фірма має постійних клієнтів, які користуються її послугами, їх кількість знизилася на 5,6%. Обсяг перевезень знизився на 52,4%, зі зменшенням діяльності в першому півріччі 2022 р.; рівень

міжнародних перевезень зріс, що пов'язане з кількістю клієнтів, які відправляли свої вантажі за кордон. В межах локального ринку (регіонального) частка перевезень є незначною, оскільки транспортний парк не великий у досліджуваній філії м. Дніпра.

Результативні показники діяльності впливають на якість послуг, які поліпшуються на інноваційних засадах з розширенням сфери цифровізації перевезень, їх своєчасності та гарантованості безпеки і цілісності. Все це можна визначити показниками якості (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Динаміка показників якості послуг вантажоперевезень

Показник	2020	2021	2022	2022 до 2020, +/-
Частка витрат на поліпшення якості перевезень, %	14,8	25,4	10,8	-3,0
Рівень дотримання технологічної дисципліни, %	89,9	98,7	94,5	+4,6
Частка відмов на заявки у зв'язку з відсутністю відповідного обслуговування, %	1,7	0,6	0,1	-1,6

Показники якості послуг з перевезення вантажів за даними табл. 2.6 поліпшилися. Зросла технологічна дисципліна на 4,6 в.п., що вплинуло на зменшення відмов від перевезення з боку споживача і зменшення частки на 1,6%. Одним з кроків, які не підвищують якість є зменшення частки витрат на поліпшення перевезень на 3,0 в.п., що пояснюється знизженням обсягу самих перевезень в 2022 р.

Інноваційні потенціал фірми також характеризується динамікою показників розвитку (табл. 2.7). За показниками розвитку тенденції є більш наглядними. Приріст перевезень відносно 2020 року менший в 2021 р., ніж в 2022 р. приріст склав 85,1% до попереднього року.

Число фірм, які постійно обслуговуються зменшилася в 2022 р. відносно 2021 р. на 32%. Від впровадження нових маршрутів фірма отримала

найменший економічний ефект в 2022 р., що майже в чотири рази менше 2020 року. Інвестиції в діяльність фірми були лише в 2021 р.

Таблиця 2.7

Динаміка показників розвитку

Показник	2020	2021	2022	2022 до 2020, %
Приріст обсягу перевезень,%	-	67,3	85,1	-
Приріст прибутку, %	-	159,8	8,4	-
Приріст числа постійно обслуговуваних фірм	-	138,8	68,0	-
Економічний ефект від впровадження нових маршрутів, тис. грн.	456,8	398,5	118,5	25,9
Частка інвестицій, %	-	24,5	-	-

Наступним елементом (одним з найбільш вагомих) в інноваційному потенціалі є персонал і забезпечення соціальної складової, які розрахуємо в табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка показників якості персоналу і соціальної сфери

Показник	2020	2021	2022	2022 до 2020, %
Середній вік працівників, років	41	42	44	104,8
Частка працівників з вищою освітою, %	12	12	12	100,0
Частка працівників, які навчаються у вузах і коледжах,%	-	1	1	-
Підвищення кваліфікації,%	23,1	30,8	30,8	+7,7
Фінансування соціальної сфери,%	18,5	19,0	19,0	+0,5
Плинність кадрів	-	-	-	-

Питанням соціальної забезпеченості фірма приділяє велику увагу, особливо питанням підвищення освіти і кваліфікації відповідних категорій працівників, оскільки сучасні зміни в ІТ-технологіях, новаціях у програмному забезпеченні постійно вимагають нових знань і підходів у веденні бізнесу, особливо такого – перевезення вантажів та кур'єрська доставка. Тому частки витрат на підвищення кваліфікації персоналу і

фінансування соціальної сфери навіть в умовах нестійкого економічного становища зростають, хоча й не в великих розмірах, відповідно на 7,7 в.п. та 0,5 в.п. Підтвердженням дбайливого ставлення до персоналу є коефіцієнт плинності кадрів, який за три роки був відсутній в господарстві.

За питаннями забезпечення ефективного мотивування персоналу слідкує управлінський персонал фірми, розвиток показників управління розглянемо в табл. 2.9.

Таблиця 2.9

Динаміка показників рівня управління

Показник	2020	2021	2022	2022 до 2020, %
Частка управлінців у загальній чисельності, %	46,2	46,2	46,2	100,0
Ефективність управління, тис. грн./осіб	195,0	311,6	26,0	13,4
Коефіцієнт використання виробничих можливостей	0,87	0,95	0,91	104,6

Фірма має доволі високу частку управлінців в структурі персоналу, при цьому їх функції поширюються від управління процесів перевезень до побудови логістичних маршрутів та супроводу вантажів.

Перелічені фактори відображають фактичний стан інноваційного потенціалу фірми, більш поглиблений аналіз може надати оцінка як внутрішніх чинників, так і зовнішніх, які визначають її стратегічний розвиток на інноваційних засадах.

2.3. Оцінка зовнішніх і внутрішніх факторів та визначення їх впливу на результативність інноваційної діяльності АТ «ДХЛ Інтернешнл Україна»

Найважливішим завданням автотранспортного підприємства на сучасному етапі, на наш погляд, є обґрунтування стратегії розвитку. Очевидно, що формування стратегії розвитку підприємства, по-перше, має

бути орієнтованим на більш ефективне використання його виробничого потенціалу, по-друге, не може бути здійснено без урахування економічного ризику.

Для оцінки економічного ризику автотранспортного підприємства використаємо експертний метод. Цей метод включає організаційні, логічні та математико-статистичні процедури, з ціллю ухвалення та реалізації раціональних рішень. Застосування даного методу часто є найбільш економічним, а іноді і єдино можливим способом оцінки ступеня ризику. Він відіграє особливу роль при вирішенні складних неформалізованих ситуацій, в яких відсутня повна і достовірна інформація про ризикову подію і застосовувати математичні методи і моделі неможливо. Експертне оцінювання може проводитися шляхом ранжування, парних порівнянь, безпосереднього оцінювання. Побудова ряду рангів полягає в розміщенні об'єктів (подій, фактів) у порядку зростання або зменшення ступеня ризику. При парному порівнянні експерти попарно порівнюють всі об'єкти, вибирається найбільш кращий для кожної пари, потім формують нові пари і продовжують порівняння до тих пір, поки не виявиться об'єкт з найкращим значенням показника. Попарне порівняння зручно застосовувати при аналізі великої групи об'єктів.

При обробці результатів оцінювання, представлених кожним експертом, виявляється колективна думка і дається його інтерпретація. Зокрема, встановлюються значення допустимих, критичних і катастрофічних втрат і визначається, до якої області ризику належить виведене експертами значення. Обов'язковим етапом реалізації методу експертних оцінок є визначення узгодженості думок експертів за формулами математичної статистики. При поганій узгодженості думок експертів проводяться повторне оцінювання або зміни у складі експертної групи. До складу експертної оцінки ризиків діяльності Дніпровської філії АТ «ДХЛ Інтернешнл України» обрано п'ятьох експертів – керівників різних рівнів самого підприємства, інших автотранспортних підприємств (м. Дніпро), що мають виробничий і

дослідницький досвід та знання в оцінюваній області. Для розгляду були визначені наступні види ризиків. Виробничі ризики - ймовірність втрат щодо надання транспортних послуг і можливість незадоволення попиту на транспортні послуги, вироблені автотранспортною фірмою. Комерційні ризики: ризики підвищення експлуатаційних витрат; ризик реалізації послуги на ринку; ризик транспортування товару; ризик непередбачуваних обставин; ризики зміни прибутковості транспортних послуг тощо. Фінансові ризики: кредитний ризик; ризик рівня фінансового управління; ризик зміни фінансової ситуації; операційний ризик; ризик банкрутства і інші.

Впорядкуємо оцінювані експертами ризики за спадною вагомістю, з присвоєнням їм числових значень 1, 2, ..., n. Якщо виникає ситуація, коли експерт не може розрізнити за важливістю два або більше ризику, він може ставити їх поруч і ставити їм однакові, так звані пов'язані ранги. Результати опитування експертів наведені у **додатку А**.

Далі побудуємо матрицю перетворених рангів $R = (R_{ij})$, елементи якої обчислюються за наступним правилом: $R_{ij} = n - R_{ij}$, і матриці нормованих ваг $X = (x_{ij})$.

Представимо результати нормування ваги (**Додаток Б**).

В результаті отримуємо матрицю $X = (x_{ij})$, що показує (кількісно), як оцінює кожен з опитуваних всі фактори.

Далі проводимо розрахунок ваги виділених ризиків та їх ранжування. Для цього визначається вектор-стовпець w , де $w_i = 1/m \sum_{j=1}^m x_{ij}$.

Приведемо результати ранжування (табл. 2.10).

Проведемо визначення ступеня узгодженості думки залучених експертів. Оцінка узгодженості проводиться за допомогою коефіцієнта конкордації за формулою: $W = 12 * s / m^2 * (n^3 - n)$,

де s - сума квадратів відхилень значень у рядку матриці R від R_1 ; m - кількість експертів; n - кількість об'єктів експертизи (показників діяльності).

Далі отримане значення перевіряється на значимість. Якщо всі ранжування випадкові, то підпорядковується закону, близькому $k = n-1$ рівнями свободи.

Щоб стверджувати, що ранжування залежні (тобто збіг думок експертів не випадковий, а має об'єктивне підґрунтя), досить переконатися, що в даній експертизі α не розподілено по χ^2 , або, інакше кажучи, коефіцієнт конкордації значимий.

Таблиця 2.10

Ранжування ризиків діяльності

Показники	Групова думка	
	Вага	Ранг
Виробничі ризики		
Ризик невиконання договорів	0,27	2
Ризики втрати майна	0	5
Ризик посилення конкуренції	0,21	3
Ризики виникнення непередбачуваних витрат і зниження доходів	0,15	4
Риски незатребуваних можливостей послуг перевезень підприємством	0,35	1
Комерційні ризики		
Ризики підвищення експлуатаційних витрат	0,09	6
Ризик надзвичайних подій	0,16	2
Ризик транспортування товару	0,15	3
Ризик змін кон'юнктури на ринку ПММ, запасних частин для проведення ТО та ремонту рухомого складу	0,19	1
Ризики зміни доходності транспортних витрат	0,13	4
Ризики платоспроможності споживача	0,10	5
Ризик реалізації послуги на ринку	0,09	7
Ризик приймання послуги покупцем	0,08	8
Ризики зміни доходності транспортних послуг	0,02	9
Фінансові ризики		
Кредитний ризик	0,22	1
Ризик, пов'язаний зі змінами фінансової ситуації	0,23	2
Ризик невиконання договірних зобов'язань	0,07	5
Ризик банкрутства	0,30	3
Податкові ризики	0,08	4
Інвестиційні ризики	0,08	6

За таблицею квантилів розподілу χ^2 по $k = n-1$ і надійності (ймовірності помилки) P_0 знаходять β . Якщо $\alpha > \beta$, то коефіцієнт конкордації значущий.

Таким чином:

1) виробничі ризики:

$$R = (11 + 14 + 7 + 18 + 25) / 5 = 15$$

2) комерційні ризики:

$$R=(31+13+9+17+18+29+32+31+48)/9=25,3$$

3) фінансові ризики:

$$R=(13+12+24+8+25+23)/6=17,5$$

Сума квадратних відхилень:

а) виробничі ризики:

$$s=(11-15)^2+(14-15)^2+(7-15)^2+(18-15)^2+(25-15)^2=190;$$

2) комерційні ризики:

$$s=(31-25,3)^2+(13-25,3)^2+(9-25,3)^2+(17-25,3)^2+(18-25,3)^2+(29-25,3)^2+(32-25,3)^2+(31-25,3)^2+(48-25,3)^2=984,3;$$

3) фінансові ризики:

$$s=(13-17,5)^2+(12-17,5)^2+(24-17,5)^2+(8-17,5)^2+(25-17,5)^2+(22-17,5)^2=270.$$

Коефіцієнт координації W , $i=1,4$

а) виробничі ризики:

$$W_1=(12*190)/5^2*(5^3-5)=0,76;$$

$$W_2=(12*984,3)/5^2*(9^3-9)=0,65;$$

$$W_3=(12*270)/5^2*(6^3-6)=0,62.$$

Оскільки коефіцієнти координації відрізняються від нуля, можна вести мову про певну узгодженість поглядів експертів щодо проведеної оцінки. Згідно з їхнім баченням основними ризиками є комерційні ризики підприємства, більш захищеними є питання виробничо-фінансової діяльності підприємства.

Таким чином, чинники зовнішнього впливу мають більш вагомий вплив на економічний розвиток підприємства і на можливість впроваджувати нові інноваційні технології у практику перевезень. У зв'язку з цим доцільно виявити резерви посилення внутрішньої складової фірми в умовах змінного зовнішнього оточення і великих (за розмірами) фірм-конкурентів.

Висновки до другого розділу

1. Основним джерелом доходу Дніпровської філії АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕСНЛ Україна» є виручки від надання автотранспортних послуг. Результати аналізу показників ефективності і забезпеченості виробничим капіталом виявили спадну тенденцію показників за результатами роботи в 2022 року. Вартість основних засобів зросла в 2021 році, зокрема за рахунок придбання мікроавтобуса та капітального ремонту складських приміщень, що вплинуло на зростання показника фондоозброєності на 11,4% при незмінній чисельності штатних працівників.

2. Ефективність використання основних засобів знизилася на 39,5%, цю обумовлене зменшенням доходів від надання послуг на 32,7%. В 2022 році були випадки простоювання техніки і відсутні перевезення в першому півріччі, що знизило ефективність використання оборотних засобів. За 2020 і 2021 роки підприємство мало показник обороту активів майже тричі на рік, тоді як в 2022 році цей показник зменшився до двох повних оборотів.

3. Результати роботи філії за показниками ефективності були найвищими в 2021 р. (рівень рентабельності склав 8,6%). Найнижчі результати фірма мала в 2022 р., що було пов'язане із зовнішнім середовищем і неможливістю проведення діяльності. Зниження ефективності відбулося за всією діяльністю філії на 4,6 в.п. Ефективність використання праці персоналу фірми з 2020 по 2022 рр. знизилася на 32,7%, зміни пов'язані із зменшенням виручки на ту ж величину – 32,7%, тоді як кількість працівників не змінилася за цей час. Прибуток в розрахунку на одного працівника знизився в 7,5 разів.

4. Дослідження складових інноваційного потенціалу виявило наступні результати:

- за показниками технічної експлуатації : середній стаж водії зріс на 7,1%, що можна охарактеризувати як залучення молодих

високопрофесійних працівників зі стажем роботи. Підтверджує це і показник кількості ДТП, вчинених працівниками, адже вони відсутні в 2021 і 2022 р., що свідчить про професіоналізм і дбайливе ставлення працівників до техніки і виконуваних функцій. Ступінь придатності автомобілів є високою, і зросла в 2021 р. за рахунок придбання нового транспортного засобу. Коефіцієнт технічної готовності має високе значення, що характеризує своєчасність виконання кур'єрських послуг перевезень вантажів;

- показники якості послуг вантажоперевезень мали позитивну динаміку. Так зросла технологічна дисципліна на 4,6 в.п., що вплинуло на зменшення відмови від перевезення з боку споживача і зменшення їх частки на 1,6%.

- за показниками розвитку виявлено, що приріст перевезень відносно 2020 року менший в 2021 р., ніж в 2022 р.; приріст склав 85,1% до попереднього року. Число фірм, які постійно обслуговуються зменшилася в 2022 р. відносно 2021 р. на 32%. Від впровадження нових маршрутів фірма отримала найменший економічний ефект в 2022 р., що майже у чотири рази менше 2020 року. Інвестиції в діяльність фірми наявні лише в 2021 р.;

- за показниками якості персоналу і соціальної сфери наявне зростання частки персоналу, які підвищували кваліфікацію; збільшилося фінансування соціальної сфери навіть в умовах нестійкого економічного становища, хоча й і не в великих розмірах, відповідно на 7,7 в.п. та 0,5 в.п. Підтвердження дбайливого ставлення до людей є коефіцієнт плинності кадрів. Так за три роки був відсутній відтік кадрів в господарстві;

Проведений аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів діяльності підприємства, з використанням експертної оцінки показав, що на величину інноваційного потенціалу в поточній ситуації більш вагомий вплив справляють чинники зовнішнього середовища. У зв'язку з цим доцільно виявляти резерви посилення внутрішньої складової інноваційного потенціалу фірми в умовах змінного зовнішнього середовища фірми і потужних фірм-конкурентів.

РОЗДІЛ 3 КОНЦЕПТУАЛЬНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ІННОВАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1 Інституціональні аспекти формування інноваційної активності підприємств

Активні зміни у розвитку господарських систем і скейлінг підприємств в другій половині ХХ століття визначили спад резистентності та адаптивності бізнес - процесів та підтвердили актуальність дискурсу відносно зростання продуктивності підприємницької сфери в умовах збільшення конкуренції, інклюзивного розвитку, ускладнення кризових процесів, непередбачуваності цінового впливу, нестабільності енергетичних джерел та сировинної складової. Ґрунтовне вивчення існуючих ресурсів відтворювального процесу та пошук нових резервів забезпечить виконання завдань економічного розвитку національного виробництва і прискорить розкриття внутрішньої потенційної складової інклюзивного прогресу.

Відтворювальний цикл, завдяки мережевій взаємодії долучених учасників сприяє прогресу, розширенню поділу праці та інтенсифікації. Нові сфери економічної діяльності та нові галузі економіки, обумовлені наявністю таких механізмів.

Постіндустріальна трансформація детермінує процеси дифузії нетипових видів зайнятості, що відбувається паралельно з розвитком віртуалізації та автономізації, змін стандартів в сфері трудових відносин. Частка фізичної праці невпинно скорочується та набуває домінуючих позицій сфера надання послуг. Відсоток зайнятості у таких сферах покриває все більшу частку працівників, подібна конфігурація зайнятості, до певної міри, надає можливість власникам бізнесу скорочувати частку витратної складової, що фінансує допоміжні структури, обслуговування офісного приміщення, утримання персоналу тощо.

Обґрунтування теорії та практичної складової щодо нових форм організації праці має емпіричний генезис систематизації тривалого періоду господарювання. Окреслений вектор в наукових дослідженнях розроблено такими вченими, як: М. Ласіті, С. Вільсон Е. Янг, Д. Браун Л. Коен [8; 9]. Дослідниками виділено прикладний чинник, що формував послуги аутстафінгу та аутсорсингу, які досліджувалися в контексті генерації конкурентної переваги та факторів, що підвищують адаптивність підприємства.

В той же час, вимогою інноваційної діяльності є запит на дослідження не лише онтологічної складової та продукування теоретичних моделей інноваційної економічної моделі, а й дослідження інституціонального компоненту, що детермінує інноваційні трансформації. Визначення інструментарію інституціонального впливу на динаміку процесів інновацій, реалізувалося за участю наукових досліджень різноманітних наукових шкіл, які залучали багатоаспектний методологічний інструментарій. Формування інституціонально-еволюційного підходу, заклало ґрунтовний фундамент, що детермінував обґрунтування важливості інституціональних регулювань інноваційних змін та інклюзивного розвитку, найбільш фундаментально. Роботи О. Мельника, Дж. Ходжсона, В. Дементьєва, Й. Шумпетера, Д. Норта, [1;3;7;10] обґрунтовували інституціональний регулюючий механізм та регулюючий інструментарій, що здатні активізувати внутрішні фактори й розширити потенціал інноваційного розвитку та окреслювали зовнішні компоненти діючих інститутів, сприятливих для розвитку інноваційних складових економічної динаміки. Сьогодні дослідження, що розглядають інноваційну динаміку можна охарактеризувати різноманітним методологічним інструментарієм та намаганнями деталізувати елементи й складові інституціонального регулювання, що справляють вплив на інноваційні процеси [2;4-6]. Водночас, значне теоретичне опрацювання і наявність різноманітного інструментарію не забезпечили завершення

дискурсу стосовно окремих проблем активізації й розвитку інноваційного бізнесу в межах окреслення пріоритетних напрямків.

Інноваційна детермінанта державної економічної політики потребує прийняття до уваги та дослідження всіх компонентів ендогенних можливостей господарської системи та втілення її інклюзивності. Розвиток економіки й поліпшення добробуту можливі, якщо буде створено ефективне та наукоємне виробництво, а також за умов, що людський капітал буде розвиватись [5]. Трансформаційні процеси не можливо реалізувати без урахування еволюційної динаміки економіки та глобальних тенденцій цивілізаційного розвитку, зокрема поширення процесових та організаційних інновацій. Так відбувається дифузія домінуючого нестандартного типу відносин зайнятості в бізнес-моделях та схематизується тенденція легалізації, врегулювання та розробки нормативно-правової бази, що спрямовані захищати інтереси працівника, зайнятого в подібних сферах.

Велика кількість користувачів та представників різноманітних професій використовують для інтерактиву онлайн-ринки, що сприяє реалізації можливостей надання віддалених послуг. Цей процес віддзеркалює унікальні риси економічної діяльності XXI ст. Високий рейтинг та процес поширення «краудсорсингового конструкту», динамічне збільшення уваги до (привабливими стають короткотермінові економічних проекти) зростання обсягу дрібних фірм відображаються у темпах зростання категорії «фрілансерство». Ринок демонструє значне збільшення аутсорсингових послуг. Дана організаційна інновація поширюється різноманітними сферами економіки і, зокрема на саму перспективну в інноваційному сенсі ІТ-галузь, яка стає флагманом модернових інноваційних метаморфоз поруч із сферою охорони здоров'я, послуг розвитку людського капіталу та ринку фінансових послуг.

Сьогодні перетворення глобального господарства розрізняються офшорингом як складовою аутсорсингу (виконавець та замовник територіально можуть знаходитись в різних регіонах світу), створенням

виробничого аутсорсингу (впроваджуються виробничі процеси або їх компоненти), аутсорсингу різноманітних підприємницьких процесів (передають для виконання процес, що є основним для компанії), ІТ-аутсорсинг (передають на обслуговування сторонньому підприємству інформаційні мережі і системи, розробляють і підтримують програмне забезпечення, устаткування, техніку). Швидкий прогрес технологій сприяє розповсюдженню такого виду послуг, як краудсорсинг, що залучає до виконання окреслених задач велику кількість людського ресурсу, при використанні комунікаційно-інформаційних технологій. Наступною формою інноваційної організації став аутстафінг, що виводить працівника за межу штатного розкладу власника та дозволяє кадровому агентству укласти трудові договори, виступаючи як провайдер аутстафінгу.

Можемо стверджувати, що сучасні інновації в бізнес-процесах (консалтинг, аутсорсинг аутстафінг, і т.д.) являють собою організаційні інновації, їх наявність створює фундаментально нові економічно-правові відносини між суб'єктами економічного процесу, та реалізує інклюзивні управлінські стратегії та технології. Мережевий тип взаємодій надає можливість для підтримки прямих та довготривалих зав'язків й формує відсутність залежності від «рідкісних ресурсів», завдяки формуванню економічного базису на засадах віртуальної комунікації між всіма наявними учасниками. Цінність зв'язку між учасниками занепадає, скорочується трансакційно-витратна компонента внаслідок масштабуванню передачі операцій для виконання без залежності від деяких господарських процесів.

Можемо спрогнозувати поширення інноваційних форм організації праці, що обумовлене поглибленням та більш досконалою спеціалізацією, інтегруванням потреб і запитів економічного суб'єкту, розвитку партнерських мереж, поширенням інформаційної платформи, технологій і сервісів. Інноваційна складова діє як пріоритетний напрям в поширенні нової форми трудових відносин.

Можемо констатувати наявність інституціонального та еволюційного обмеження в поширенні інноваційного бізнесу (рис.3.1). Існуючі еволюційні межі прямо корегують із рівнем відставання в технологічній сфері виробничого процесу, наявністю великої частки тіньової сфери економіки, постійними політико-економічними турбуленціями та впливом таких дій на економічну сферу.

Малоефективні фундаментальні інституції та діючі інститути, тіньові потоки реалізації, дефіцит кредитного ресурсу та інвестиційного компонента обумовлюють повільні темпи дифузії інновації в бізнес-процесах економіки. Взаємопідсилення вищезазначених аспектів сповільняють позитивні регулюючі тенденції економічних інститутів відносно інноваційної модернізації та економічного розвитку.

Різноманітність напрямків розвитку глобальних й національних економічних систем потребують пошуку інклюзивного резерву для підтримки й розвитку, водночас, «відстаючої» та «просунутої» модернізаційно-господарської системи. Трансформаційний процес, заснований на інноваціях сприятиме збільшенню обсягу інноваційного виробництва та супутніх послуг, що не може бути реалізовано без модифікації інституціонального базису, здатного стимулювати інноваційно активного економічного суб'єкта.

Недостатній рівень фінансового та інституціонального забезпечення держави негативно впливає на мобілізацію існуючих ресурсів та наукового потенціалу, затримує розвиток фундаментальної галузі знань, як основи інноваційного перетворення, що появляється на рівні мікроекономіки та складає низьку частку інноваційно активних товаровиробників, а в сфері макроекономіки - це вкрай невисокий рівень наукоємності ВВП.

Досліджуючи глобальні тенденції динаміки та враховуючи національні особливості, можна стверджувати, що найбільший потенціал для поліпшення стану національної економіки може бути охарактеризовано інформаційно-комунікаційними технологіями та послугами зазначеної сфери. Одночасно з тим, фіскальний аудит результатів діяльності ІТ-

аутсорсерів демонструє збитки фіскальних внесків за умов неврегульованості відповідних видів діяльності.

Рис. 3.1 . Інституціональні й еволюційні обмеження функціонування функціонування інноваційного бізнесу

Джерело: [5, с. 11]

За винятком недотримання фіскальних надходжень бюджетної сфери, існує ще й недостатній розвиток інноваційної компоненти, бо власний створений продукт галузі ІТ, зазвичай не перевищує 10%, а інтелектуальні розробки національного фахівця, дуже часто належать іноземним

замовникам- власникам. Проте, аутсорсинг створює нові перспективні процеси, інноваційні товари та технології, продукти з суттєво більшою доданою вартістю.

Враховуючи глобальні перспективи динаміки «креативної послуги» та індустрії, стрімкому збільшенню обсягу ІТ-послуг, сприятиме допомога аутсорсингової бізнес-технології в сфері високотехнологічних галузей та комунікаційно-інформаційної сфері.

З метою проведення аналітики щодо запровадження технологій аутсорсингу в ІТ-галузі, вкрай необхідно провести її оцінювання відносно впливу на компоненту ефективності діючих суб'єктів господарювання, тих, що вже використали зазначену організаційну інновацію. В умовах нестачі офіційних даних звітності компаній, що вже здійснювали даний вид послуг аутсорсингу або отримували подібні послуги, можемо користуватись інструментарієм теорії нечітких множин для експертного опитування. В такому випадку необхідно обрати критерії, що сприятимуть оцінюванню ефективного використання послуг аутсорсингу. Зазначені критерії характеризуватимуться впливом на аутсорсингові бізнес-процеси, та на діяльність товаровиробника, який замовляє послугу або її виконує. Ключовими характеристиками для оцінювання аутсорсингових послуг будемо вважати наступні: оптимізація витрат у виробничому процесі; оптимізація бізнес-потоків; ефективність діяльності; поліпшення якісної складової виробничого процесу.

Для проведення оцінки ефективності аутсорсингових послуг та визначення, в подальшому, інтегрального впливу визначених складових, були узагальнені експертні висновки виробників, що залучають аутсорсингову послугу та спроможні оцінити ступінь її ефективності. Оцінювання ефективності проводилась згідно результатів експертного опитування керівництва п'ятнадцяти компаній-представників Дніпропетровської області та міста Дніпро (2021 р.). Узгодивши експертні висновки і проаналізувавши

вплив складових, – рангову характеристику ефективності послуги аутсорсингу можемо подати таким чином (рис. 3.2).

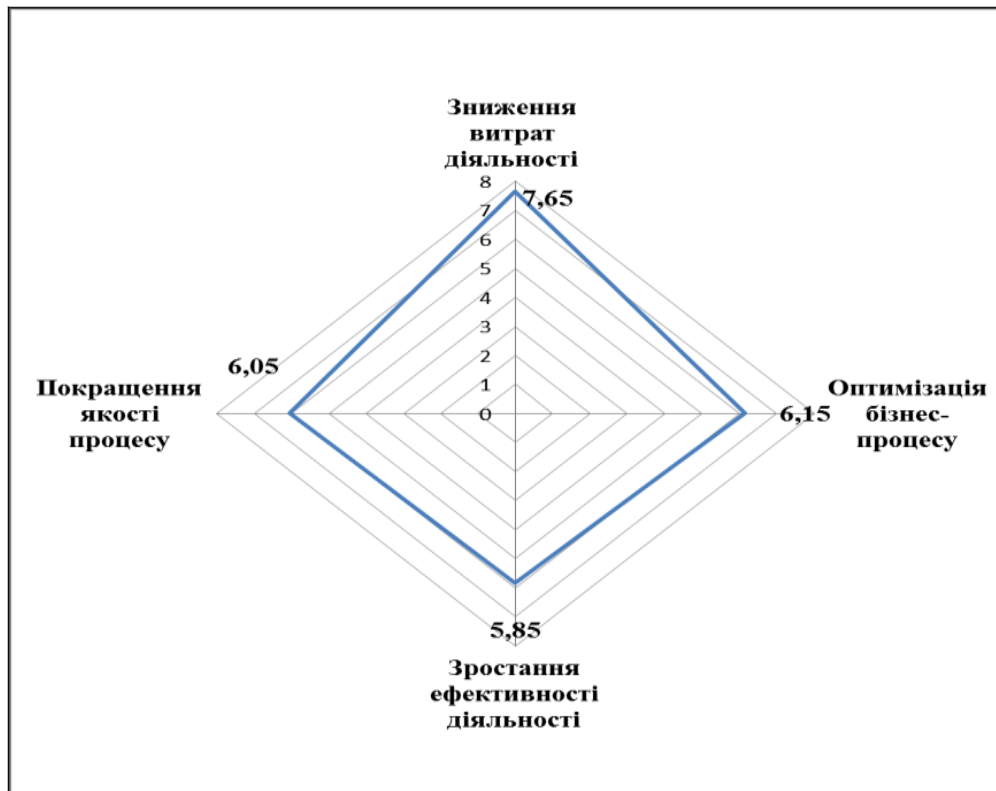

Рис. 3.2. Оцінка ефективності послуг ІТ-аутсорсингу за ранговими характеристиками з урахуванням експертних висновків

Джерело: [5, с. 12]

Найсуттєвішим фактором впливу на ефективність аутсорсингових послуг експертами визнано скорочення витрат виробничого процесу, значний вплив має й фактор оптимізації бізнес-процесів та покращення їх якості, менше значення експерти надають підвищенню ефективності діяльності.

Відтак, епоха постіндустріальних змін породжує створення та дифузії нетипових форм зайнятості, супроводжуючись віртуалізацією, автономізацією, дестандартизацією трудових взаємодій. Поглиблення процесів спеціалізації та подальшого поділу праці стимулюють поширення мережевої взаємодії та нового виду виробничих відносин, що у свою чергу сприяє виникненню нових креативних сфер та галузей діяльності.

Інформаційні бізнес-технології визначилися як глобальна тенденція у світовому виробництві, об'єднали наднаціональні структури й асоціації, електронні процеси та мережеві платформи.

Порівняльна аналітика компонентів глобального індексу інноваційного розвитку надає змогу робити висновки щодо зменшення частки інноваційності в національній економіці, ці процеси обумовлюються погіршенням масштабів та результативності в царині фундаментального наукового знання, концентрації дослідницького-наукового потенціалу, ефективності функціонування систем вищої освіти, низького рівня патентної активності.

Потенціалом для збільшення рівнів інноваційної динаміки експертна спільнота вбачає у збільшенні обсягів високотехнологічного виробництва, дифузії інноваційних продуктів та в збільшенні обсягів продукту з вищою доданою вартістю.

3.2. Обґрунтування інвестиційного проекту модернізації автопарку «ДХЛ Інтернешнл Україна»

Приватне підприємство АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕТШНЛ Україна» зосереджується на наданні послуг перевезення поштових відправлень і реалізує повний ланцюг їхнього виробництва. Компанія постійно вдосконалює цифрові технології, продукти електронної комерції, оптимізує виробничі процеси та приділяє увагу процесам модернізації з метою збереження своєї лідируючої позиції на ринку. З метою заощадження коштів та підтримки статусу соціально відповідальної компанії, підприємству рекомендовано провести інноваційні зміни в складі мобільного автопарку. Компанія своєчасно реагує на сучасні виклики, стан ринку та конкурентні умови, що сприяє росту доходів та відповідає запиту клієнтської бази.

Для підприємства, що володіє парком автотранспортних засобів нагальним представляється завдання, що обґрунтує необхідність якісної

складової транспортної парку, яка сприяє реалізації цілей підприємства з мінімізації капіталовкладень в цей актив. Відповідно до умов використання, автотранспортні засоби поділяються на парки, що фіксуються відповідно до певних об'єктів обслуговування.

Компанія-перевізник, зазвичай має ресурси - автотранспортні засоби, що виконують різні функції та призначені для виконання диференційованого спектру задач. Ось чому процес вибору найефективніших автомобільних засобів становить суттєву частку в розподілі ресурсу компанії для виконання наявних замовлень. У випадку, коли перевізник розраховує на довгочасний етап планування (сезонні перевезення, роки, або декілька років), логічно постає задача - сформувати раціональну структуру автопарку. Це дозволяє покращити економічні показники, суттєво зменшити витрати на закупівлю паливно-мастильних матеріалів та поточний ремонт складу автопарку, мінімізувати негативний вплив компанії на довкілля, викиди CO₂. Зазначені пріоритети відповідають стратегії DHL, як відповідального, глобального гравця на ринку перевезень та сприятимуть задоволенню ринкового попиту виконання послуг логістики та підтримці конкурентоспроможності компанії на високому рівні. Перманентне зростання цін на паливо, тенденції на глобальних ринках автовиробників по зміні двигунів автомобілів на електричні, як важливий компонент екологічної складової - це перелік факторів додатково стимулюючих процеси диверсифікації автопарків.

Мета обґрунтування нашої пропозиції базується на детальному висвітленні переваг та оцінки переходу автопарку компанії на електромобілі.

На рисунку 3.1 представлено схему обрання оптимальних транспортних засобів під виконання конкретних, цільових задач. Розробки електромобілів сягають ще початку вісімнадцятого століття. Наряду з необхідністю швидкого руху, перші конструкції електромобілів з'явилися протягом наступних кількох років. Сучасна трактовка електромобіля - транспортний засіб, який використовує електричний струм, накопичений акумулятором, для керування ним. Сучасний електромобіль має декілька

переваг. Так двигун продукує крутний момент для створення руху вперед і назад, а також здатен генерувати гальмівний момент використовуючи електричні гальма (продукується роботою генератора, та є більш ефективним та безпечним у порівнянні із звичайною гальмівною системою, то того ж відсутнє тертя механічних деталей, що надає можливість працювати вузлам електро-двигунів дуже довгий період часу, від 1 000 000 до 2 000 000 км без ремонту, та обслуговування).

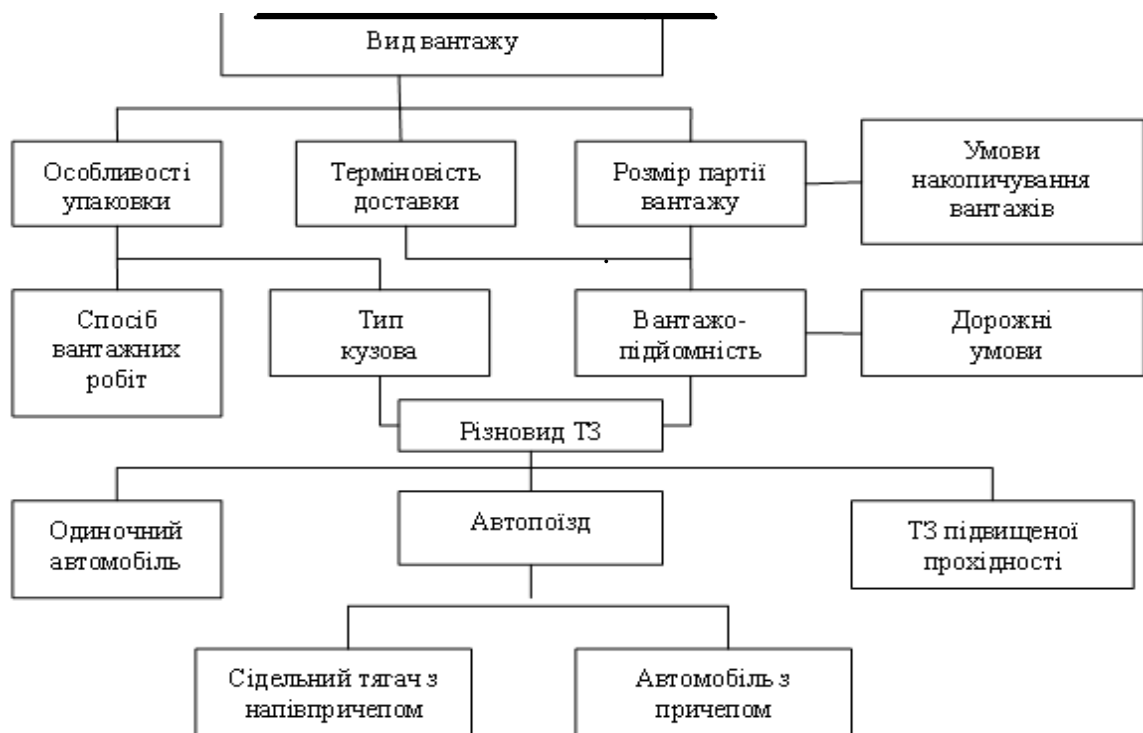

Рис 3.1 Фактори обрання функціональних АТЗ

Електродвигун перетворює електричну енергію в механічну, тобто електричний струм, що подається на двигун, змушуючи його рухатися. Також важливим є й екологічний аспект, в таблиці 3,1 представлено кількість викидів CO₂. Можемо побачити, що в порівнянні з класичними двигунами внутрішнього згорання, викиди що продукуються електро-двигунами менші на порядки (0,008 замість від 0,52 «дизель» до 2,27 «бензин»). До того ж КПД ДВС складає 25 %, а 75 % розсіюється в тепло, а КПД електромотора становить 94 %.

Таблиця 3.1

Порівняльна характеристика транспортних засобів

	норма	Актуальне від	CO г/кг	HC г/кг	ND _x г/кг	HC + ND _x г/кг	PM г/кг
	Euro 1	12/1992	2,27	-	-	0,97	-
	Euro 2	01/1997	2,20	-	-	0,50	-
	Euro 3	01/2000	2,30	0,20	0,15	-	-
ДВЗ	Euro 4	01/2005	1,00	0,10	0,08	-	
	Euro 5	09/2009	1,00	0,10	0,06	-	0,01
	Euro 6	08/2014	1,00	0,10	0,06	-	0,01
	Euro 1	12/1992	3,96	-	-	1,13	0,14
	Euro 2	01/1997	1,00	0,15	0,15	0,70	0,08
Дизель	Euro 3	01/2000	0,64	0,06	0,06	0,58	0,05
	Euro 4	01/2003	0,50	0,05	0,05	0,30	-
	Euro 5	09/2009	0,50	0,05	0,05	0,25	0,01
	Euro 6	08/2014	0,50	0,09	0,08	0,17	0,01
Електромобіль	-		0,008	-	0,29	-	0,01

Електричний привод має багато суттєвих переваг перед двигунами типа ДВЗ, вони дешевші у використанні. Джерелом їх роботи не стають наступні види природного ресурсу: вугілля або води, нафти чи газу; електрокари не забруднюють навколишнього середовища, не виділяють шкідливих речовин в атмосферу; вони набагато зручніші в ремонті та обслуговуванні. Перехід на електричну тягу може призвести до залучення нових клієнтів та підвищення лояльності існуючих.

Автопарк Дніпровської філії компанії DHL налічує 9 засобів. 1- у користуванні директора, 1- для комерційного представника, 2- WV Volkswagen Transporter T5 співробітники митного відділу; 5 - водіїв експедиторів (кур'єри). 2- WV GOLF 1.6 та 5 - WV CADDY 1.6 бензин.

Для обґрунтування пропозиції проведемо відповідні розрахунки наступні розрахунки:

- 1 літр пального А95 коштує 58 грн. Одна автівка компанії проходить за 1 робочий день, в середньому 200 км.; 9 засобів по 200 км = 1800 км. Витрати палива встановлені на рівні 12 літрів на 100 км. Таким чином $100 * 0,12 = 12$ літрів пального, або $12 * 58 = 696$ грн в день, компанія витрачає

на паливо. В середньому маємо 22 робочих дня, в місяць це складає 275 616 рн, в річному еквіваленті (за 12 місяців) $275\ 616 * 12 = 3\ 307\ 392$ грн в рік.

В процесі експлуатації автотранспорту із ДВЗ у компанії виникає необхідність витратити кошти на наступні види змінних матеріалів:

В таблиці 3.2 внесені поточні витрати на обслуговування автопарку з двигунами ДВЗ (бензинові)

Таблиця 3.2

Поточні й перспективні витрати на обслуговування автопарку з двигунами ДВЗ

Витрати	Загальні суми витрат, грн.				
	2023	2024	2025	2026	2027
Витрати на пальне	3 307 392	3 535 985	3 535 985	3 535 985	3 535 985
Витрати на мастила	84 000	96 170	96 170	96 170	96 170
Витрати на ремонт	45 000	62 000	62 000	62 000	62 000
Заміна гальмівної рідини	21 000	24 000	24 000	24 000	24 000
Заміна гальмівних колодок	35 000	41 000	41 000	41 000	41 000
Заміна паливних фільтрів	18 000	20 800	20 800	20 800	20 800
Заміна масляних фільтрів	10 500	12 000	12 000	12 000	12 000
Заміна повітряних фільтрів	8 400	10 200	10 200	10 200	10 200
Транспорт.вит.	3,530,292.	3,802,155.	3,802,155.	3,802,155.	3,802,155.
Інші витр.	50 800	56 300	56 300	56 300	56 300
Всього	3,581,092.	3,858,455	3,858,455	3,858,455	3,858,455
Всього за 5 років	19,014,912.				

Джерело: розрахунки автора

Розрахунки щодо експлуатації інноваційних транспортних засобів складаються з обрахування споживання електроенергії беручи до увагу дані рисунку 3.3.

Можемо розрахувати ціну тарифу на електрику для підприємств: 1328,60 без ПДВ за 1 Мгв/год. Квт

$$\text{Вартість 1 кВт з ПДВ} = \frac{\text{Вартість 1 МВт з ПДВ} \times (1 + \text{ПДВ відсоток})}{1000}$$

З відомих даних:

$$\text{Вартість 1 кВт з ПДВ} = \frac{1328,0 \text{ грн} \times (1 + 0,20)}{1000} \approx \frac{1328,0 \text{ грн} \times 1,20}{1000} \approx \frac{1593,6}{1000} \approx 1,594 \text{ грн/кВт}$$

Отже, вартість 1 кВт з ПДВ складає приблизно 1,594 грн.

з 1 жовтня 2023 року

Постачальник (енергорозподільча компанія)	Тариф (грн. за 1 МВт·год., без ПДВ)	
	▼ 1 клас напруги	▼ 2 клас напруги
Вінницька обл.		
ПАТ "Вінницяобленерго"	315,93	1769,78
Волинська обл.		
ПРАТ "Волиньобленерго"	242,20	1551,43
Дніпропетровська обл.		
ПРАТ "ПЕЕМ "ЦЕК"	171,63	1328,60
АТ "ДТЕК Дніпровські електромережі"	218,05	1258,71
Донецька обл.		

Рис. 3.3. Витрати на споживання електроенергії

Ємність батареї запропонованої моделі електромобіля Renault Kangoo Z.E становить 44 Квт, час заряджання одного авто складає, з використанням пристрою потужністю 120 Квт - 6,7 годин; 44Квт* 1,594 грн=70,32 грн, витрати на заряджання 9 засобів за 1 день становлять 631,25 грн. В місяць (за 22 робочі дні) це складе 13923,36, грн

Ємність батареї запропонованої моделі електромобіля Renault Kangoo Z.E становить 44 Квт. Сформуємо таблицю 3.3 з відображенням витрат на експлуатацію електромобілей. В таблиці 3.3 відсутній перелік витрат на паливно- мастильні матеріали тому, що принцип роботи електродвигуна не потребує наявності зазначених показників. Це безпечно є перевагою нового типу двигунів перед двигунами з ДВЗ.

Таблиця 3.3

Поточні й перспективні витрати на експлуатацію електромобілей

Витрати	Суми витрат, грн.				
	2023	2024	2025	2026	2027
Витрати на зарядження батареї	13923,36	30 100	30 100	30 100	30 100
Транспорт.вит.	13923,36	30 100	30 100	30 100	30 100
Інші витр.	41 000	53 000	53 000	53 000	53 000
Всього	54,923	83 100	83 100	83 100	83 100
Всього за 5 років	386 323				

Джерело: розробка автора

Таким чином можемо розрахувати суму коштів, що компанія може заощадити на обслуговуванні транспорту з ДВЗ та транспорту, що використовує новий тип двигунів:

$$1) 19,014,912 - 386\,323 = 18,628,589 \text{ грн.}$$

В наступних таблицях 3.4 та 3.5 (таблиця 3.4 автівки з бензиновими двигунами та таблиця 3.5 автівки з електричними двигунами) наведемо дані відносно цін на новий автотранспорт:

Таблиця 3.4

Цінові характеристики авто з бензиновими двигунами

Марка авто	Ціна за одиницю	Кількість одиниць	Загальна ціна
WV Caddy 1.6, gasoline	983 000	5	4 915 000
WV Golf 1.6 gasoline	1 076 113	2	2 152 226
WV Volkswagen Transporter T5	1 450 026	2	2 900 052
Загалом			9 967 278.

Таблиця 3.5

Цінові характеристики авто з електричними двигунами

Марка авто	Ціна за одиницю	Кількість одиниць	Загальна ціна
Renault Kangoo Z.E	551 000	7	3 857 000
Загалом			3 857 000

Отже загальна сума витрат на придбання автопарку з бензиновими двигунами становить 9967278 грн; загальна сума витрат на придбання електротранспорту становить 3 857 000. грн

2) $9\,967\,278 - 3\,857\,000 = 6\,110\,278$ грн, компанія може заощадити на придбанні нового автопарку.

3) Сумуємо 1)+2)= $18\,628\,589 + 6\,110\,278 = 24\,738\,867$ грн.

Таким чином, загальна сума економії складає за 5 років 24725294.72 грн

Відтак, впровадження автотранспорту, що використовують електродвигун замість ДВЗ сприятиме зростанню економічної ефективності діяльності компанії. Окрім того, це призводить до зменшення викидів CO₂, що відповідає глобальній стратегії компанії, як соціально відповідального гравця на глобальному ринку. Також це має позитивний вплив на імідж компанії та сприяє, як підтримці вже наявних (лояльних клієнтів), так і появи нових, що підтримують стратегію зменшення викидів в атмосферу.

Сума коштів компанії, що може бути заощаджена складається з наступних складових :

- кожні 5 років, згідно з політикою компанії, автопарк повинен оновлюватись: суму в 6110278 грн, компанія може заощадити на придбанні нового автопарку (сума складається з різниці цін на моделі авто, що використовуються компанією наразі, та ціною на запропоновані комерційні електрокари моделі Renault Kangoo Z.E).

- заощадження на обслуговуванні транспорту з ДВЗ в порівнянні з інноваційним видом транспорту складає 18628589 грн протягом одного операційного року. Це пояснюється відсутністю необхідності виконання ремонтно-обслуговуючих робіт для нового типу транспорту. В електромобілях повністю відсутня велика кількість паливно-мастильних матеріалів необхідних для обслуговування двигунів ДВЗ.

- доведено, що загальна сума заощаджень, за період п'ятирічної експлуатації транспортних засобів становить 24725294.72 грн. Отже,

згадуючи все вищеперераховане можна надати рекомендації компанії для втілення процесу заміни існуючих транспортних засобів на сучасні та екологічні. Також цей перехід позитивно впливатиме на економічну стабільність та діяльність компанії DHL.

Висновки до третього розділу

1. Проведений аналіз рівня впливу інституціонального фактору на інноваційну діяльність суб'єктів національної економіки. Виявлено фактор низької ефективності регулюючих норм, низького рівня розвитку інноваційної інфраструктури, недостатнього фінансування розробників інноваційних продуктів та недоліки в законодавчій сфері щодо захисту прав інтелектуальної власності й як наслідок патентування.

2. З урахуванням зниження ефективності використання основних засобів підприємства на 39,5%, зменшення доходів від надання послуг на 32,7% на кінець досліджуваного періоду аргументовано доцільність пошуку резервів для підвищення інноваційного потенціалу фірми в умовах плинного зовнішнього середовища фірми і великих (за розмірами) фірм-конкурентів.

3. Проведені розрахунки підтверджують економічну обґрунтованість та доцільність зміни рухомого автопарку компанії на новий вид транспорту - електромобілі. Показано прогнозований економічний ефект та розраховано основні показники, що дозволяють провести таку модернізацію. Зазначене впровадження матиме синергічний ефект: покращення економічного стану підприємства, збільшення її резистентності до ризиків та позитивний вплив на імідж компанії DHL, як глобального та відповідального гравця на ринку послуг перевезення.

4. Обґрунтовано, що модернізація автопарку сприятиме підвищенню лояльності вже існуючої бази клієнтів та надасть можливість залучення нових. Впровадження автотранспорту, що використовують електродвигун замість ДВЗ призводить до зменшення викидів CO₂, що відповідає

глобальній стратегії компанії, як соціально відповідального гравця на глобальному ринку.

5. Сума коштів компанії, що може бути заощаджена складає за період п'ятирічної експлуатації транспортних засобів 24725294.72грн. При здійсненні запропонованої інноваційної модернізації важливо враховувати наступні складові : кожні 5 р. політикою компанії передбачено оновлення автопарку. Суму в 6110278 грн, компанія може заощадити на придбанні нового автопарку; витрати на обслуговування транспорту з ДВЗ в порівнянні з інноваційним видом транспорту значно вищі і заощадження складатимуть 18628589 грн протягом одного операційного року. Це обумовлене відсутністю потреби у виконанні ремонтно-обслуговуючих робіт для нового типу транспорту. В електромобілях відсутня потреба паливно-мастильних матеріалів, необхідних для обслуговування двигунів ДВЗ.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

На основі проведеного дослідження та розрахунків в кваліфікаційній роботі можна зробити наступні висновки і пропозиції:

1. Інноваційна діяльність підприємства має ключове значення у функціонуванні і розвитку сучасного підприємства, саме вона створює конкурентні переваги, сприяє адаптації до мінливих умов зовнішнього середовища та збільшує прибуток.

Ефективність інноваційної діяльності сучасного підприємства обумовлена обсягом та можливостями оптимального використання інноваційного потенціалу. Інноваційний потенціал формують ресурсні можливості підприємства та способи їх використання. Запропоновано визначати термін *«інноваційний потенціал підприємства»* як взаємопов'язану сукупність ресурсних та креативних елементів, що в сукупності утворюють новий соціально-економічний ефект, який сприяє досягненню стратегічних цілей розвитку підприємства.

2. Економічна оцінка інноваційної діяльності підприємства здійснюється за допомогою різноманітних методів оцінки та складових аналізу. Такими складовими є економічна ефективність залучених ресурсів та визначення їх впливу на результативність й інвестиційну привабливість; ефективність випуску та збуту інноваційної продукції, їх вплив на отриманий результат діяльності; ендогенне та екзогенне середовище підприємства для виявлення перспектив інноваційного розвитку.

Констатовано відсутність загальноприйнятого методичного підходу до оцінки інвестиційної діяльності підприємства. Узагальнення поширених підходів дозволило обґрунтувати переваги комплексного методу, який є найбільш об'єктивним при оцінюванні перспектив інноваційної діяльності та інноваційного потенціалу, що дозволяє ідентифікувати поточний стан

підприємства та визначити шляхи прогнозованого розвитку за допомогою інновацій.

3. Основним джерелом доходів Дніпровської філії АТ «ДХЛ ІНТЕРНЕТІОНЛ Україна» виступає виручка від автотранспортних послуг. Результати оцінки показників ефективності та забезпеченості виробничим капіталом вказують на спадну тенденцію показників на кінець досліджуваного періоду. Вартість основних засобів дещо зросла в 2021 р. (за рахунок придбання мікроавтобуса і капітального ремонту складських приміщень) що вплинуло на підвищення показника фондоозброєності на 11,4% при незмінній кількості штатних працівників.

4. Ефективність використання наявних основних засобів знизилася майже на 40%, цю пов'язане із зменшенням доходу від надання послуг на 32,7%. В 2022 р. Результати роботи філії за показниками ефективності були найвищими в 2021 р. (рентабельність склала 8,6%), а найнижчими в 2022 р., що було пов'язане із зовнішніми факторами і неможливістю ведення діяльності. Ефективність використання праці персоналу з 2020 по 2022 рр. знизилася на 32,7%. Прибуток в розрахунку на працівника знизився в 7,5 разів.

5. Дослідження складових інноваційного потенціалу виявило, що середній стаж водія зріс на 7,1%, що можна охарактеризувати як залучення молодих високопрофесійних працівників зі стажем роботи, ступінь придатності автомобілів є високою, коефіцієнт технічної готовності має високе значення; показники якості послуг вантажоперевезень мали позитивну динаміку (зросла технологічна дисципліна на 4,6 %.; за показниками розвитку виявлено, що приріст перевезень відносно 2020 р. менший в 2021 р., ніж в 2022 р. і склав 85,1% до попереднього року. Від впровадження нових маршрутів отримано найменший економічний ефект в 2022 р ; за показниками якості персоналу та розвитку соціальної сфери наявне зростання кількості персоналу, що підвищували кваліфікацію;

збільшилося фінансування соціальної сфери навіть в умовах нестійкого економічного становища, за три роки був відсутній відтік кадрів.

6. Аналіз зовнішніх і внутрішніх факторів діяльності компаній, з використанням експертної оцінки показав, що на величину інноваційного потенціалу в поточній ситуації більш вагомий вплив справили чинники зовнішнього середовища. Виявлено фактор низької ефективності діючих регулюючих норм, низького забезпечення інноваційною інфраструктурою, недостатнім фінансуванням розробників інноваційних продуктів й недоліки в законодавчій сфері щодо захисту інтелектуальної власності і патентування.

7. З урахуванням зниження ефективності та зменшення доходів від надання послуг аргументовано доцільність пошуку резервів для підвищення інноваційного потенціалу фірми в умовах плинного зовнішнього середовища фірми і великих (за розмірами) фірм-конкурентів. Проведені розрахунки підтвердили економічну обґрунтованість та доцільність такого інноваційного рішення, як зміна рухомого автопарку компанії на електромобілі.

8. Визначені прогнозований економічний ефект і основні показники, що дозволяють провести модернізацію. Обґрунтовано, що модернізація автопарку сприятиме лояльності вже існуючої бази клієнтів та надає можливість залучення нових. Впровадження нового автотранспорту, що використовують електродвигун призводить до зменшення викидів CO₂, що відповідає глобальній стратегії компанії, як соціально відповідального гравця глобального ринку.

9. Розрахунки дозволили визначити частку коштів, що можуть бути заощаджені за період п'ятирічної експлуатації засобів (24725294.72грн). При обґрунтуванні заходів інноваційної модернізації враховано, що кожні 5 р. політикою фірми передбачене оновлення автопарку. Суму в 6110278 грн, фірма може заощадити на придбанні нового автопарку; на витратах з обслуговування транспорту заощадження складатимуть 18628589 грн протягом 1 операційного року.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бовін А. А. Управління інноваціями в організації.[Текст] / А. А Бовін.- К.: Омега, 2006. - С. 211-212
2. В'юнова Р.Р. Підходи для оцінки інноваційного потенціалу підприємства.
3. Василик Н.М. Систематизація теорій креативної економіки [Текст]/ Н.М. Василик, Н.В. Герасимяк // Економіка та управління: сучасний стан і перспективи розвитку: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 23-24 листопада 2019 р.).- С. 13-18.
4. Гончаренко О. В., Інструментарій фінансового інжинірингу для комплексної оцінки фінансового стану підприємств. [Текст]/ О.В Гончаренко, С.М. Халатур, Н. Д.Хомук, // *Економіка та держава*. - К.: ТОВ "ДКС Центр", 2022. -№ 1. С. 39-44.
5. Гончаренко О.В., Багорка Д. А., Єфремов Д.Ю. Інноваційний бізнес як детермінанта формування інклюзивної економіки. Економічний вісник Дніпровського державного технічного університету. 2023. № 1 (6). С. 7-14.
6. Гуменна, О. В. Управління розробкою креативних рішень в організації [Електронний ресурс] / О. В., Гуменна Режим доступу: <https://www.ukraine2030.org/uk/blog/view/103-Upravlinnja-rozrobkoju-kreativnih-rishen-v-organizaciyi>.
7. Давимука С. А., Федулова Л. І. *Креативний сектор економіки: досвід та напрями розбудови*[Текст] / С. А. Давимука, Л. І. Федулова ; ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України”. - Л.: знання, 2019. - 528 с.
8. Денисенко М.П. Стратегічна місія інноваційної діяльності та шляхи її активізації в Україні / М.П. Денисенко, Я.В. Риженко // *Проблеми науки*. - 2007. -№ 6. -С. 10-16.

9. Денисова О. О. Інноваційний потенціал підприємства: сутність та структура / [Електронний ресурс] / О.О. Денисова, О. О. Крисенко.- Режим доступу:

<http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/38-vosma-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-konferentsiya-naukova-dumka-suchasnosti-i-majbutnogo/100-innovatsijnij>

10. діяльності підприємств [Електронний ресурс]. - Режим доступу

11. Дончак Л. Г., Інноваційний потенціал підприємства та напрями підвищення ефективності його використання[Текст]/ 9. Л.Г Дончак, Л. . І. В Мартусенко,. ., & Д. Г. Шкварук , // *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*, (1(48), С. 65-69.

12. Єпіфанова І.Ю. Прибутковість підприємства: сучасні підходи до визначення сутності[Електронний ресурс] / І.Ю. Єпіфанова., Гуменюк В.С// *Випуск №3.* - 2016. - URL:

http://www.economyandsociety.in.ua/journal/3_ukr/33.pdf

13. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 4 липня 2002 р. № 36 // Відомості Верховної Ради України. - 2002. - № 36. - 266 с.

14. Ілляшенко С.М. Формування ринку екологічних інновацій: економічні основи управління: монографія / [С.М. Ілляшенко, О.В. Прокопенко, за ред. С.М. Ілляшенка]. -Суми : Університетська книга, 2002. -250 с.

15. Іщенко Ю.Д., Креативна діяльність в Україні: методика дослідження та просторові тенденції [Електронний ресурс]. / Ю.Д. Іщенко // *Укр. геогр. журн.* 2018, 1(101). - С. 39-46. - Режим доступу: <https://doi.org/10.15407/ugz2018.01.039>.

16. Киризюк, С.В. Міжнародні та вітчизняні тенденції розвитку креативної економіки [Текст]/ С.В. Киризюк // *Науковий вісник Херсонського державного університету.* - Випуск 6. Частина 1., 2014. - С. 68-72.

17. Крикавський Є. Логістичне управління[Текст] / Є. Крикавський.- Л.: Вид-во НУ«Львівська політехніка», 2005.- 650 с.

18. Кучинський В. А. Оцінка і розвиток інноваційного потенціалу підприємства [Текст] / В.А. Кучинський, А.Д. Гайдукова // Вісник НТУ «ХП». 2014. № 65 (1107). - С. 139-147.
19. Лапко О. Розвиток системи управління науково-інноваційною сферою в Україні [Текст]/ О. Лапко // Економіка і прогнозування. - 2002. - №1. - С.55-62
20. Масленнікова, Є.І. Інноваційна економіка: теоретичні та практичні аспекти [Текст]/ Є.І. Масленнікова. - Х.: Грінь, 2016. - 324 с.
21. Микитюк, П. П. Інноваційний розвиток підприємства [Текст]/ П.П. Микитюк.- Т.: «Принтер Інформ», 2015. - 224 с.
22. Назаренко І.Л. Методика оцінки інноваційного потенціалу локомотивного депо [Текст]/ І.Л. Назаренко // Вісник економіки транспорту і промисловості № 37, 2012. - С. 254 - 258.
23. Пакуліна А. А., Євсєєв А. С. Інноваційна та креативна економіка як умова модернізації національного господарства України [Текст] / А. А. Пакуліна, А. С. Євсєєв // Економіка і суспільство, 2018. - № 16. - С. 192-200.
24. Покропивний С. Ф. Інноваційний менеджмент у ринковій системі господарювання / С. Ф. Покропивний // Економіка України. - 1995. - № 2. - С. 24 - 28.
25. Реалізація пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки та отримані результати у 2020 р. : Аналітична довідка [Електронний ресурс]/ Режим доступу : [http:// www. mon.gov.ua](http://www.mon.gov.ua)
26. Рзаєв Г.І. Показники рентабельності як аналітичні ознаки прояву ризику за умов невизначеності [Текст]/ Г.І. Рзаєв, Д.О. Драгочинська // Вісник Хмельницького національного університету., 2019.-№ 5.- С. 73 - 77.
27. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства [Електронний ресурс] / Г. В. Савицька. - Режим доступу: http://pidruchniki.ws/1593110641366/ekonomika/metodika_marzhinalnogo_analizu_pributku
28. Сербенівська А. Ю. Сутність та значення інноваційних процесів в

29. Сидич О.В. Оцінка інноваційного потенціалу підприємства / О.В. Сидич, С. В. Смерічевська [Електронний ресурс] / Режим доступу: http://www.confcontact.com/Okt/18_Smerich.php.

30. Сіденко В.Р. Глобальні структурні трансформації та тренди економіки України[Текст]/ В.Р. Сіденко // *Економіка і прогнозування*. 2018. № 2. С. 7-29.

31. Сотнікова Ю.В. Креативна економіка в Україні: реальність чи перспектива? / Ю.В. Сотнікова // *Інфраструктура ринку*. - Випуск 3., 2019. - С. 123-127.

32. Стан науково-інноваційної діяльності в Україні у 2020 році: науково-аналітична записка [Текст] / Т. В. Писаренко, Т. К. Куранда, Т. К. Кваша.- К.: УкрІНТЕІ, 2023.- 39 с.

33. Стратегія розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року [Електронний ресурс]/ Режим доступу : <https://www.kmu.gov.ua/ua/npas/proshvalennya-strategiyi-rozvitku>

34. *Суспільство: політика, економіка, право*. К.: Світоч, 2015. -№ 2. С. 27-31

35. Ушкаренко Ю. В. Креативна економіка: сутність поняття та значення для України в умовах європейської інтеграції [Текст] / Ю. В. Ушкаренко, А. В. Чмут, К. М. Синякова // *Економіка і суспільство*. ,2018. - № 18. - С. 67-72.

36. Фецович Т. Аналіз формування інноваційної стратегії розвитку підприємства / Т. Фецович // *Українська наука: минуле, сучасне, майбутнє*. - 2010. -№ 14-15. -С. 296-303.

37. Чернобай Л. Інноваційна діяльність підприємств: сутнісна характеристика та проблеми її активізування / Л. Чернобай, С. Стоцько // *Демократичне врядування*. -2012. -№ 10. -С. 27-34.

38. Швиданенко Г. О. Розвиток інноваційного бізнесу в умовах становлення економіки знань / Г.О. Швиданенко, М. А. Теплюк, С. О. Бесараб // *Інвестиції: практика та досвід* № 11/2018. - С. 43-48

39. Шишко О. Азаров: Економіка України потребує інноваційної моделі розвитку / О. Шишко // ForUm. [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://ua.for-ua.com/ukraine/2007/09/25/131834.html>

40. Шубравська О.В., Прокопенко К.О. Забезпечення продовольчої безпеки України: повоєнний контекст. *Економіка України*. 2022. № 7. С. 21-42.

41. Шумпетер Й А. Теорія економічного розвитку. Дослідження прибутків, капіталу, кредиту, відсотка та економічного циклу, пер. з англ. Київ. Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2011. 242 с.

42. Яковлева Н.Г. Оцінка інноваційного потенціалу підприємств та ефективності його використання / Н.Г. Яковлева // Вісник КНТЕУ. -2005. -№ 1. - С. 45-52

43. Mensh, G. Das technologische Patt: Innovationen ubervinden die Depression [Text] / G. Mensh. - Frankfurt, 1975. - P. 18-19.

44. Kleinknecht, A. Innovation Patterns in Crisis and Prosperity. Scumpeters Long Cycle Reconsidered. L., Macmillan Prtss, 1987.

45. Khalatur , S., Honcharenko , O., Karamushka, O., Solodovnykova, I., & Shramko, I. Paradigm transformation of the economic crises modeling. [Text]/ S., Khalatur , O., Honcharenko , O., Karamushka, I., Solodovnykova, & Shramko, I.// Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice, 4(45).- P. 285-297.

46. Kingston, W. The Political Economy of Innovation (Studies in Industrial Organization) [Text] / W. Kingston. Springer, 1984. - 272 p.

ДОДАТКИ

Додаток А

Ранжування показників за ступенем важливості за результатами
опитування експертів

Показник	Експерти				
	1	2	3	4	5
Виробничі ризики					

Ризик невиконання договорів	4	3	1	1	2
Ризики втрати майна	4	3	1	2	4
Ризик посилення конкуренції	2	2	2	2	2
Ризики виникнення непередбачуваних витрат і зниження доходів	3	3	4	4	4
Риски незатребуваних можливостей послуг перевезень підприємством	2	1	3	1	2
Комерційні ризики					
Ризики підвищення експлуатаційних витрат	5	5	8	6	7
Ризик надзвичайних подій	5	5	5	5	5
Ризик транспортування товару	3	4	1	1	4
Ризик змін кон'юнктури на ринку ПММ, запасних частин для проведення ТО та ремонту рухомого складу	3	3	3	1	1
Ризики зміни доходності транспортних витрат	4	4	5	7	5
Ризики платоспроможності споживача	8	7	4	8	2
Ризик реалізації послуги на ринку	4	5	7	8	8
Ризик приймання послуги покупцем	6	6	6	6	7
Ризики зміни доходності транспортних послуг	10	9	9	9	10
Фінансові ризики					
Кредитний ризик	3	2	4	2	2
Ризик, пов'язаний зі змінами фінансової ситуації	4	4	2	1	5
Ризик невиконання договірних зобов'язань	6	2	2	4	6
Ризик банкрутства	2	2	2	2	3
Податкові ризики	5	4	6	6	4
Інвестиційні ризики	5	6	5	4	3

Додаток Б

Матриця нормованої ваги

Показники	Експерти				
	1	2	3	4	5
Виробничі ризики					

Ризик невиконання договорів	0,2	0,3	0,3	0,2	0,4
Ризики втрати майна	0	0	0	0	0
Ризик посилення конкуренції	0,2	0,4	0,4	0,4	0,3
Ризики виникнення непередбачуваних витрат і зниження доходів	0,2	0,2	0,3	0,3	0,3
Риски незатребуваних можливостей послуг перевезень підприємством	0,2	0,1	0,1	0,2	0,1
Комерційні ризики					
Ризики підвищення експлуатаційних витрат	0,11	0,11	0,04	0,09	0,07
Ризик надзвичайних подій	0,16	0,13	0,16	0,11	0,18
Ризик транспортування товару	0,16	0,13	0,2	0,2	0,13
Ризик змін кон'юнктури на ринку ПММ, запасних частин для проведення ТО та ремонту рухомого складу	0,2	0,16	0,2	0,18	0,18
Ризики зміни доходності транспортних витрат	0,2	0,16	0,18	0,07	0,11
Ризики платоспроможності споживача	0,04	0,07	0,13	0,04	0,18
Ризик реалізації послуги на ринку	0,11	0,13	0,07	0,04	0,04
Ризик приймання послуги покупцем	0,09	0,09	0,09	0,09	0,07
Ризики зміни доходності транспортних послуг	0	0,02	0,02	0,02	0
Фінансові ризики					
Кредитний ризик	0,13	0,27	0,20	0,27	0,27
Ризик, пов'язаний зі змінами фінансової ситуації	0,33	0,20	0,27	0,33	0,07
Ризик невиконання договірних зобов'язань	0	0,07	0,13	0,2	0
Ризик банкрутства	0,20	0,33	0,33	0,33	0,27
Податкові ризики	0,07	0,13	0	0	0,13
Інвестиційні ризики	0,07	0	0,07	0,13	0,20